

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Korinin Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Polin dughiamin, Korin, a nguibar ekiar mam, an Akaian Provinisin iti. A uaghan Grighin nguazimin aven iti. Pol uabi faragha Iesusin akam Korinin nguibam anekunigha, egha sios gamizi a tu. Egha gin Pol me ategha, ghua nguibar igharazibar ingaragha aruima, osimtiziba Korinin sios batifi. Kamaghin amizi, Pol nighnizir aghuiba me daningiva egh men osimtiziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol garima, Korinin itir Kraisin adarazi, men araziba ikufi. Ezi a kamaghin nighnisi, me uan nighnizir gavgavim ategham. Egha a kamaghin men apangkufi. A poroghamiba arazir aghuibar amuasa migei. Egh me Godin Duam amamangatighti, a men daroriba bagh faragh mangan koghti, eghti osimtiziba guizbangira me bativam. A Godin ziam fer arazir aghuim migia, egha uaghan Godin Duam bizir aghuibar me mikeme. Egha gumazir ovengezibav gia ghaze, me ua dikavam.

Bizir kaba, osimtiziba Korin itir darazigh anidi. Ezi me Godin ifongiam gifoghasa Pol akar bar aghuim me gami. Egh men akuraghti, me a gifogham. Akar otevir Kraisin adarazi bar ifongezir mam, a sapta 13in iti. Sapta 13in kam Pol

kamaghin men akagha ghaze, igharaz darazigh ifongezir arazim, a bizir bar aghuir God uan gumamazibagh anidim.

Kraisin adarasi uarira uari adogh uan ziaba fan marki

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Krai Iesusin aposel. God uabi ifongegha, na gamizi ki aposelin oto. Ki, Kraisin gin zuir gumazim Sostenes ko, ² ga akinafarir kam ia Korinin nguibar ekiamin itir sios bagha an osiri. Krai Iesus ia gamizima, ia a baghavira iti. Egha a ua bagha ia amisevezi, ia a ko poroghav iti. A ia ko, nguazimin itir gumamazir Krai Iesusin ziamin feba bar, a ia misefe. Krai Iesus, en Ekiam. A men Ekiam, ko uaghan en Ekiam. ³ Ki God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Krai Iesus, aning ian apangkuv, egh navir amirizim ia daning.

Pol God minabi

⁴ God, Krai Iesusin ingangarimin tuavimin, ian apangkuvigha, deragha ia gami. Kamaghin ki zurara ia ginighnigha uan God minabi. ⁵⁻⁶ Ki a minabagha ghaze, Kraisin akar e ian mikinizim, a ian navibar ikia gavgafi. Ia Krai ko poroghav itima, God bizir aghiur avirim ia ganingizi, da ia gizifa, kar akam akurir arazir aviriba, ko fofozir guar aviriba. ⁷ Kamaghin, ia datirighin en Ekiam Krai Iesus azenim giramin dughiam mizuai,

---

1:2: Ap 9:14, 18:1, 18:17, Ro 1:7, 10:12, 1 Ko 6:11, 2 Ti 1:9   **1:3:**
Ro 1:7, 2 Ko 1:2   **1:5-6:** 1 Ko 2:1-2, 12:8, 2 Ko 8:7, 2 Ti 1:8, MAA 1:2
1:7: Lu 17:30, Fl 3:20, 2 Te 1:7, Ta 2:13, 2 Pi 3:12

egha ia Godin Duam aningizir bizir aghuitam, ia an otevizir puvati. ⁸ Krais Iesus gavgavim ia daningti, ia gavgavigh mangi, dughiar abuananamın otogham, eghti bizir kuratam en Ekiam Krais Iesus Uamateghamin Dughiamın ian ikian kogham. ⁹ God uan Otaram Krais Iesus, en Ekiam a ko navir vamıra ikiasa ian dia. Eghti God damuasa mikemezi biziba, a bar adar amigham.

Sios bar biaghire

¹⁰ Nan adarasi, ki en Ekiam Krais Iesusin ziamın pamtem kamaghın ia gakaghori, ia bar navir vamıra uariv geir migirigiaba iki. Egh ia tintinimın bighiran marki. Ia ikizir vamıra, ko nighnizir vamıra, ko ifongiar vamıra iki. ¹¹ Nan adarasi, Kloen adarazi na migia ghaze, ia adariba uari gami. ¹² Ki arazir ia uari adozibar ian tongin itim migei. Marazi kamaghın migei, “Ki Polin anav.” Ezi marazi kamaghın migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi marazi kamaghın migei, “Ki Pitan anav.” Ezi marazi kamaghın migei, “Ki Kraisin anav.” ¹³ Ezi manmakın? Krais ti biaghireghama? Ki Pol ti ian akurvaghasa ter ighuvimın aremez, o? Ia ti nan ziamın rurim iniz, o? Bar puvati!

¹⁴ Ian tongin, ki Krispus ko Gaiusra rue, egha gumaziba ua puvati. Kamaghın ki God minabi. ¹⁵ Kamaghın amizi, gumazitam kamaghın mikiman kogham, “E Polin ziamın rurim ini.” ¹⁶ (Guizbangıra, ki igharaz darazi uaghan me

---

1:8: Fl 1:6, Kl 1:22, 1 Te 3:13, 5:23   **1:9:** Ais 49:7, Jo 17:21, 1 Ko 10:13, 1 Te 5:24, 1 Jo 1:3   **1:10:** Ro 12:16, 2 Ko 13:11, Fl 2:2, 3:16, 1 Pi 3:8   **1:12:** Jo 1:42, Ap 18:24-28, 19:1, 1 Ko 3:4   **1:14:** Ap 18:8, 19:29, Ro 16:23   **1:16:** 1 Ko 16:15

rua, kar Stefanasın dipenimın itir adarazi. Egha ki fozir puvati, ki ti iğharaz darazi uaghan me rues.) ¹⁷ Kraıs gumaziba ruasa na amadazir puvati. Puvati. An akam akunasa na amada. Eghti ki apezeperir miğiriğiaba ko nguazir kamın itir gumazibar fofozim anakunan kogham. Ki kamaghın damu, egh Kraısın ter ighuvimın ovevem damıghti, a mati pura bizim.

Kraıs, a Godın gavgavim

¹⁸ Guızbangıra, gumazir ovengamıba ghaze, ter ighuvimın miğiriğiäm, mati miğiriğiär onganım egha mıngarıba puvati. Ezi e gumazamizir God en akurvazıba, e fo, ter ighuvimın miğiriğiäm, a Godın gavgavım. ¹⁹ Godın Akınafarım kamaghın miği,

“Ki niğhnizir aghuıba itir gumazibar niğhnizim batueghıva,
egh fofozir gumazibar fofozim ağıvaghäm.”

²⁰ Eghti e manmaghın nguazir kamın itir gumazıbar niğhnizir aghuıbav kımam? E manmaghın Judan Arazıbagh fozir gumazıbav kımam? E gumazir akaba uariv sozir arazım bar a giğozıba, e manmaghın me mıkimam? Guızbangıra, God nguazir kamın itir fofozıbagh amızıma, da mati miğiriğiär onganıba egha mıngarıba puvati.

1:17: Mt 28:19, Jo 4:2, 1 Ko 2:1, 2:4, 2:13, 2 Pi 1:16   **1:18:** Ap 17:18, Ro 1:16, 1 Ko 2:14, 15:2, 2 Ko 4:3   **1:19:** Aıs 29:14, Jer 8:9   **1:20:** Jop 12:17, Aıs 19:12, 33:18, 44:25, Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28

²¹ Godin nighnizir aghuim ko an fofozimin, God kamaghin fo, nguazir kamın itir gumazamiziba uan fofozimin tuavimin me Godin fofozim inighan kogham. Kamaghin, God tuavir igharazir mam men akuraghasa anemisefe. Kar, me “mıgirıgiar onganım” arızir akam, e aneakuri. Gumaziba akar kam baragha nighnizir gavgavım Godin iti, ezi God men akurvasi. ²² Judaba mirakelbar ganasa bar gavgafi, ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnizir aghuim ko fofozim bagha pamtemın ingari. ²³ Ezi e Kraıs ter ıghuvımın aremezir akam me mıkıri. Ezi akar kam Judabar nighnizımın, mati bizir me asaghporghırım. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar nighnizım ghaze, kar mıgirıgiar onganım. ²⁴ Ezi e gumazamizir God diaziba, e Juda ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, e fo, Kraısra a Godin gavgavım ko Godin fofozim. ²⁵ Nguazımın itir gumaziba kamaghin nighnigha ghaze, “Godin nighnizir maba bar ongani.” Ezi nighnizir kamra bar gumazibar nighnizibagh afıra. Ezi me kamaghin nighnisi, Godin arazir maba kamaghin en akakasi, God gavgavıba puvati. Ezi an arazir kabara bar gavgavıgha, bar gumazibar gavgavım gafıra.

²⁶ Nan adarasi, ia dughiar God ian diazım gınighnigh. Ian avırıba faragha, nguazir kamın itir gumazibar damazımın, fofozir gumazibar mın

---

1:21: Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28   **1:22:** Mt 12:38, Mk 8:11, Jo 4:48, Ap 17:18, 17:32   **1:23:** Aıs 8:14, Mt 11:6, Jo 6:60, 6:66, Ro 9:32, 1 Ko 2:14, Ga 5:11   **1:24:** Ro 1:4, 1:16, 1 Ko 1:18, Kl 2:3
1:25: 2 Ko 13:4   **1:26:** Mt 11:25, Jo 7:48, Je 2:1-5

ikezir puvati. Ezi ian aviriba, gavgaviba puvati. Egha ian aviriba, ziar ekiaba itibar ananabar otivizir puvati. ²⁷ God kamagh sua, a nguazir kamın itir fofozir gumazibar amuti, me bar aghumsıgham. Kamaghın, a gari, gumazir nguazimın itir gumazibar damazimın nıghnızir onganiba itiba, gumazir kabara God me amısefe. God ghaze, a gavgaviba itir gumazibar amuti, me aghumsıgham. Kamaghın, gumazir nguazir kamın itir gumazibar damazimın gavgaviba puvatıziba, merara God me amısefe. ²⁸ Egha a nguazir kamın ziaba puvatızir gumaziba ini, kar gumazir me kamaghın mıgeiba, me bizir kıniba, egha me men aghua. Ezi arazir kamın, God ziar ekiaba itiba ko gavgaviba itibagh amizi, da mati bizir kınibar mın iti. ²⁹ Kamaghın amizi, gumazitam Godın damazimın uabi uan ziam fan kogham. ³⁰ God uabi ia gamizi, ia Krais Iesus ko poroghav iti. Ezi a Krais gamizi, a en nıghnızir aghuimın mıngarımın iti. Ezi Kraisın ingangarımın, God e gamizima, e Godın damazimın deragha, egha God baghavıra iti. Ezi Kraisın ingangarımın, a uam e givezegha, arazir kuramın gavgavımın e firi. ³¹ Ezi Akınafarım mikemezi moghın God kamaghın ifonge, “Tina bar akongeghsi, a God amizir arazibagh nıghnıgh, da bagh bar akongegh, egh Godın ziam fi.”

2

1:27: Mt 11:25, Je 2:5   **1:29:** Ro 3:27, Ef 2:9   **1:30:** Jer 23:5-6, Jo 17:19, 2 Ko 5:21   **1:31:** Jer 9:23-24, 2 Ko 10:17

Pol Korin'in itir gumazamizibar nighnizir gavgavim'in miġei

¹ Nan adarasi, ki ia bagha izezir dughiamin, ki Godin akar mogomemin ia miġia, egha fofozir gumazibar min akar ekiar guar aviritaba ia mikemezir puvati. ² Ki faraghavira kamaghin nighniki, ki ian tongin ikiamin dughiamin, ki bizir igharazitam ginighnighan kogham. Puvatigham. Ki Kraiss Iesusra nighnighiva, egh uaghan a ter ighuvimin aremezir ovevem ginighnigham. ³ Kamaghin, ki ia ko itir dughiamin, ki guizbangira gavgaviba puvati. Ki atiatiava, egha miġhaviram agoi. ⁴ Ezi akar ki mikemezim ko akar aghuir ki kunizim, ki nguazir kam'in itir fofozim o nighnizibagh etuir akam, ia mikemezir pu. Puvati. God uan Duamin gavgavim'in, a ian akazi, ia fo, ki miġeir akaba da guizbangira. ⁵ Guizbangira, ki kamagh sua, ian nighnizir gavgavim nguazir kam'in itir fofozim gisin ikian kogham. Puvati. Ian nighnizir gavgavim, Godin gavgavimra, a gisin tugham.

Godin Duam nighnizir aghuim ko fofozim e ganidi

⁶ Guizbangira, gumazamizir gavgavigha Godin arazibar gin zuiba, e fofozir aghuim me ganidi. Ezi fofozir me inizir kam, a nguazir kam'in itir fofozim puvati. Egha uaghan a nguazir kam'in gumazir dapanibar fofozim puvati, kar gumazir ovengasava

---

2:1: 1 Ko 1:17   **2:2:** Ga 6:14, Fl 3:8   **2:3:** Ap 18:9, 2 Ko 10:1
2:4: Ro 15:19, 1 Ko 1:17, 1 Te 1:5, 2 Pi 1:16   **2:5:** 2 Ko 4:7, 6:7
2:6: 1 Ko 1:28, Ef 4:13, Fl 3:15, Hi 5:14

amiba. ⁷ Puvati. Fofozir aghuir e ia ganidir kam, a Godin nighnizir mogomem. Fomira, God tighar nguazimin ingaramin dughiamin, a uan fofozir aghuimin a kamaghin ifonge, e an Nguibamin iki, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniam. Ezi dughiar kamın ikegha iza datirighin an fofozir aghuir kam en modo. ⁸ Ezi, nguazir kamın gumazir dapanitam a gifozir pu. Puvati. Me ti foghava, ziar ekiam itir Ekiam isa ter ighuvim gafughan koghai. ⁹ Ezi e Godin Akinafarimin itir akamin migirigiar kam migei, a kamakin,

“Bizir gumazitam faragha ganizir puvatiziba,
 ko akar gumazitam faragha oraghizir puvatiziba,
 ko bizir gumazitamın nighnizimin itir puvatiziba,
 bizir bar aghuir kaba,
 God gumazamizir a gifongeziba bagha dar kiri.”

¹⁰ Bizir kabar migirigiam fomira modo, ezi Godin Duamin ingangarimin God da azenim gatizi, e dar gari. Godin Duam biziba bar deravira dar gari, egha uaghan Godin nighnizir mogomebar gara fo. ¹¹ Tav gumazir igharazitamin nighnizim gifoghan kogham. Puvati. Gumazir kamın duar an aven itimra fo. Kamaghira, gumazitam Godin nighnizim gifoghan kogham. Godin Duam, a uabira fo. ¹² E nguazir

---

2:7: Ro 16:25-26, Ef 3:5, 3:9, Kl 1:26, 2 Ti 1:9   **2:8:** Lu 23:34, Jo 7:48, Ap 13:27, 2 Ko 3:14   **2:9:** Ais 64:4   **2:10:** Mt 13:11, 16:17, Jo 14:26, 1 Jo 2:27   **2:11:** Snd 20:27, Jer 17:9, Ro 11:33-34   **2:12:** Jo 16:13-14

kamın duam inizir pu. Puvati. E God amadazir Duam ini. Eghti tuavir kamın, e bizir aghuir God e ganingiziba, e deraghvira dagh fogham. ¹³ E bizir aghuir kabav gei, ezi en migirigiaba nguazimın itir fofozimın tuavimın otozir pu. Puvati. Godın Duam uabi en sure gamima, e akar kabagh ami. E Godın Duamın akaba isa, Godın Duam itir gumazamiziba akar kaba biha me geghari. ¹⁴ Ezi gumazir Godın Duam puvatizim, a Godın Duamın bizir aghuiba inighan kogham. Guizbangira, a kamaghın nighnigha ghaze, da bizir onganiba, egha mangariba puvati. Bizir aghuir kaba, da Godın Duamın otifi. Kamaghın amizi, gumazir Godın Duam itiba, merara Godın Duamın bizir aghuir kaba tuisighamin fofozim iti. ¹⁵ Gumazir Godın Duam itim, a biziba bar da tuisisi. Eghti gumazitam, Godın Duam itir gumazimın araziba tuisighiva avegham. ¹⁶ Godın Akinafarim kamaghın migei,

“Tina Ekiamın nighnizim gifo?
Tina an sure damuam?”

Ezi erara, Kraisin nighnizim en iti.

3

Siosin ingangarir gumazim, a Godın ingangarir gumazim

2:13: 1 Ko 1:17, 2:4, 2 Pi 1:16   **2:14:** Mt 16:23, Jo 8:47, 14:17, Ro 8:5-7, 1 Ko 1:18, 1:23   **2:15:** 1 Te 5:21, 1 Jo 2:20, 4:1   **2:16:** Jop 15:8, Ais 40:13, Jer 23:18, Jo 15:15, Ro 11:34

¹ Nan adarasi, ki gumazamizir Godin Duamin gin zuibav gei moghin ia mikiman kogham. Puvati. Ki gumazamizir navir ghurimin arazibar gin zuibav geir moghin, ki ia migei. Dughiar kamın ia borir iririvibar min ikia, Kraisin arazibar gin zui. ² Ki faragha, mati otem ia ganingi, egha dagher gavgavitam ia daningan ibura. Faraghavira, ki fo, ia tighar dagher gavgavitam iniam. Egha datirighin uaghan, ia kamaghira iti. ³ Ki fo, ia navir ghurimin arazibar gin ghuavira iti. Ia uan aveghbuabar navim ikuvir arazim, ko uarir adoghadozir arazim, da ian ikiavira iti. Arazir ia amir kaba, kar navir ghurimin araziba. Ia dagh amua, egha nguazir kamın itir gumazibar min ami. ⁴ Gumazir mam kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi mav kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi arazir kamın ia mati nguazir kamın gumaziba.

⁵ Ia deravira nighnigh. Apolos, a tina? Ki Pol, ki tina? Ga ingangarir gumazir kinimning. Ekiam ingangariba isa, vaghvagha ga ganingi. Ezi ingangarir ga amir kabar, ia nighnizir gavgavim Kraisin iti. ⁶ Ki mati, dagher ovizim opari. Ezi Apolos dipam a ganidi. Ezi God a gamima, an aghui. ⁷ Ezi gumazir dagher ovizim oparim, a ziam puvati. Ezi gumazir dipam a ganidim, a uaghan ziam pu. Ezi God daghebagh amima, da aghui, kamaghin a uavira ziam iti. ⁸ Gumazir dagher

---

3:1: Jo 16:12, 1 Ko 2:14-15   **3:2:** Jo 16:12, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2
3:3: 1 Ko 1:10-11, 11:18, Ga 5:20-21, Je 3:16   **3:4:** 1 Ko 1:12   **3:6:**
 Ap 18:4-11, 18:24-28, 19:1, 1 Ko 1:30, 2 Ko 3:5, 10:14-15   **3:7:** 2 Ko
 12:11, Ga 6:3   **3:8:** Ro 2:6, Ga 6:4-5, MAA 22:12

ovizim oparim, ko gumazir dipam anidim, aning uaghara Godin ingangarir gumazimning. Egh aning vaghvagh uan ingangarir amizibar ivezim iniam. ⁹ Ga uaning inigha Godin ingangarim gami, ezi ia mati an azenim.

Siosin ingangarir gumazim, mati dipenibar ingarir gumazim

Egha ia uaghan mati Godin Dipenim. ¹⁰ God uan apangkuvimin, fofozim na ganingizi, ki mati dipenibar ingarir gumazir fofozir bar ekiam itim. Egha ki dagiaba arizima, gumazir igharazim dagh isin dipenimin ingari. Eghti dipenimin ingarir gumaziba vaghvagh deravira ganiva dipenimin ingar. ¹¹ Ia fo, God Kraisi Iesus isa, dipenimin ingarir dagiar faragha atizimin min anetigha gifa. Eghti gumazitam, dipenimin ingarir dagiar faragha itir igharazitam, uam anerighan kogham. ¹² Ezi gumaziba dagiar kam gisin dipenimin ingarsi, tarazi ti golin dagiabar an ingaram, tarazi ti silvan dagiabar an ingaram, eghti tarazi ti dagiar ivezim bar pin kozibar an ingaram, eghti tarazi temebar an ingaram, eghti tarazi dadabar an ingaram, eghti tarazi maziar misiabar an ingaram. ¹³ Eghti gin, Godin Kotiamin Dughiamin, gumaziba bar, men ingangariba azenim giram. Eghti dughiar kam avir ekiamin min otoghti, avir kam men ingangaribar isiva vaghvagh da tuisigham, men ingangariba deraz, o puvati. ¹⁴ Eghti gumazir

---

3:9: Mt 13:3-9, Ap 15:4, 2 Ko 6:1, Ef 2:20-22, Hi 3:3-4, 1 Pi 2:5 **3:10:** Ro 15:20, 1 Ko 4:15, 15:10, 1 Pi 4:11, 2 Pi 3:15, MAA 21:14 **3:11:** Ais 28:16, Mt 16:18, 2 Ko 11:4, Ga 1:7, 1 Pi 2:4-6 **3:13:** Lu 2:35, 1 Ko 4:5, 2 Te 1:7-10, 1 Pi 1:7, 4:12

manam dagiar kam gisin dipenimın ingarighti, an dipenim isian koghti, ingangarir gumazir kam ivezir aghuim iniam. ¹⁵ Ezi ingangarir gumazir manamın dipenim bar isighti, a uan ingangaribar ivezim inighan kogham. Ingangarir gumazim uabi ovengan kogham, a mati gumazir avimın miseviaghırizim.

Ia Godın Dipenimra

¹⁶ Ia Godın Dipenimra, ezi Godın Duam ian aven iti. Ia ti kamaghın fozir puvati? ¹⁷ Godın Dipenim, a ua baghavıram a ginabas. Ezi dipenir kam, kar iarara. Kamaghın, gumazitam Godın Dipenim gasighasightıma, God gumazir kam gasighasigham.

E gumazibar ziaba fan kogham

¹⁸ Ian tav uabi uabi gifaran marki. Ki ghaze, ian tongın gumazitam nguazir kamın bizibagh fogh kamagh nıghnıgham, “Ki fofozir bar aghuim iti,” egh gumazir kam faragh gumazir onganımın mın otogh, gın bar fofozir gumazımın otogh. Kamaghın deragham. ¹⁹ Guizbangıra, nguazir kamın fofozir aghuim, a Godın damazımın mati arazir onganım. Godın Akinafarım kamaghın mıgei, “Gumazir maba paza gumazir ıgharazıbar amuasa, arazir aviribagh nıghnısi. Ezi God gumazir kabar arazibagh amıma, da meraram asıghasısi.” ²⁰ Godın Akinafarım uaghan kamaghın mikeme, “Ekıam a fofozir gumazıbar nıghnıziagh fo. A fo, me damuasa nıghnızir

---

3:16: 1 Ko 6:19, 2 Ko 6:16, Ef 2:21-22, Hi 3:6, 1 Pi 2:5   **3:18:** Snd 3:7, Ais 5:21   **3:19:** Jop 5:13, 1 Ko 1:20, 2:6   **3:20:** Sng 94:11

biziba, da otivan kogham.” ²¹ Kamaghin amizi, ia gumazibar ziaba fer arazim atakigh. Biziba bar, ian biziba. ²² Pol, ko Apolos, ko Pita, ko nguazir kam, ko ikirimirim, ko ovevem, ko bizir datirighin itiba, ko gin otivamin biziba, da bar iana. ²³ Ezi ia Kraisin adarasi, ezi Kraisi, Godin anav.*

4

Ekiam uabi uan ingangarir gumaziba tuisisi

¹ Ia kamagh e ginighnigh, e Kraisin ingangarir gumaziba. Egha Godin akar mogomeba deraghvira dar ganamim ingangarim gami. ² Eghti gumazitam tavin ingangarir gumazimin iki, egh a uan gumazir ekiamin akaba deraghvira dar gin mangi. ³ Kamaghin amizi, ia nan araziba tuisighsi, o gumazir igharazitaba nan araziba kotin da tuisighsi damuti, kar pura bizim. Ki uaghan uabi uan araziba tuisizir puvati. ⁴ Guizbangira, ki uan arazir kuratam gifozir puvati. Ki kamaghin mikiman kogham, “Ki gumazir arazir kuraba puvatizim.” Puvati, na tuisighamin ingangarim, kar

3:21: 1 Ko 1:12, 3:4-6, 2 Ko 4:5, 4:15   **3:23:** Ro 14:8, 1 Ko 11:3, 2

Ko 10:7, Ga 3:29   * **3:23:** (3:23) 1 Korin 1:12 ko 3:4, Pol kamaghin migei, Korinin siosin itir darazi uari abigha, egha marazi ghaze, e Polin adarasi, ezi marazi ghaze, e Apolosin adarasi. Ezi migirigiar kaba da nguazimin gumazibar nighnizibar gin zui. Korinin siosin itir gumazimiziba deravira Godin nighnizim gifogh, egh kamaghin mikim suam, Pol bar enanav, ezi Apolos bar enanav. Pol ko Apolos ko bizir igharazitaba sara, me ingangarir gumazibar min iki, Korinin siosin akurvagh egh me damuti, me guizin Kraisin adarazir min otivam. Kamaghin, God me ginaba. 2 Korin 3:1-9in gan. **4:1:** Lu 12:42, 1 Ko 3:5, 2 Ko 6:4, Ta 1:7, 1 Pi 4:10   **4:2:** Lu 12:42   **4:4:** Jop 9:2, Sng 143:2, Snd 21:2, Ro 4:2

Ekiamin bizimra. ⁵ Kotiamin Dughiam tighar otivam. Kamaghin amizi, ia gumazir igharazibar araziba tuisighan marki. Ia Ekiam izamin dughiam mizuam. A bizir mitarmemin mueghav itiba inigh angazangarimin dar atigham. Egh a gumaziba bar men navir averiabar itir nighniziba, azenim darigham. Eghti dughiar kamin, God bar vaghvagh e mikim suam, en ingangarim dera, o a ikufi.

Korinba uari uan ziaba fe

⁶ Nan adarasi, ki ian nighnizibar akurvaghasa, egha Apolos ko ga uaning geghari. Ia ga ginighnigh, egh Godin Akinafarim mikemezi moghin deravira an gin mangi. Egh ia arazir osirizir kamin mirara mangi. Ia akaba batogh uari fiva, gumazir mabar ziaba fiva igharazibar ziaba abinan marki. ⁷ Namakam, tina gumazir ekiamin ni ati? Ni ti bizir aghuir ni ititam, God dama a inizir puvati, o? Ezi guizbangira, bizir ni itiba, God ni ganingi, ezi ni manmagh sua ni uabi uan ziam fe, mati ni bizir kabagh amizi, da otifi?

⁸ Guisi, ia ti biziba bar izivaghama? Ia ti biziba bar izivagha deraghavram apia? Ia ti e gafiragha atrivibar otivighama? A dera, ki mamagh sua, ia guizin atrivibar ikitima, e ia ko uaghan atrivibar ikiam. ⁹ Ki ghaze, puvati. Nan nighnizimin, God ti e aposelba isa, danganir bar gin itimin e ati. E mati gumaziba me kotin aven ghaze, e aremegham, egh me nguazir kamin itir enselba ko gumazamiziba

---

4:5: Ro 2:1, 2:29, 1 Ko 3:8, 2 Ko 5:10, MAA 20:12   **4:6:** Ro 12:3, 1 Ko 1:12, 3:4, 3:21   **4:7:** Jo 3:27, Ro 12:6, Je 1:17, 1 Pi 4:10   **4:8:** MAA 3:17, 3:21   **4:9:** Ro 8:36, 1 Ko 15:30-31, 2 Ko 6:9, Hi 10:33

bar, men damazimin e misueghti, e aremegham. ¹⁰ E Kraisin ziam fer arazim bangin, e gumazir onganibar min iti. Ezi ia Krai ko poroghav ikia, egha ia fofozir gumazibar min iti. E gavgaviba puvati, ezi ia bar gavgafi. E ziaba pu, ezi ia ziar ekiaba iti. ¹¹ Bar fomira iza datirikin, e mitiriaba sara iti, ezi kuariba puv en piri, ezi e korotiar biaghreziba azui. Ezi me tintinibar e misosi. Ezi e deravira danganitam gaperazir puvati. ¹² E uari uan dafaribar ingangarir bar osimtizibagh ami. Me pazava e migei, ezi e deragh me damuasa Godin azangsi. Me arazir kurabar e gami, e pura nimira ikia osimtiziba ateri. ¹³ Me akar bar kurabar e migei, e akar aghuaribar men akaba ikarvasi. E mati bizir kurar gumaziba makuniziba. Gumazibar damazibar e mati bizir kurar bar miziriziba. E kamaghira ikia iza datirikin.

Korinba Polin arazibar gin mangasa a ifonge

¹⁴ Ki akar kam, ia damuti ia aghumsighasa an osirizir puvati. Ki kamagh sua, ia mati nan boribara. Egha ki ian nighnizibar amuti ia deragh foghasa. Kamaghin, ki akar kam osiri. ¹⁵ Gumazir bar avirim ia ko ikiam maraghe, Kraisin arazibar ian akurvagh, ia geghuf, a pura bizim. Ia afeziar vamira iti. Ki akar aghuim inigha ia bagha iza ia ganingizi, ia Krai Iesus ko poroghav iti. Kamaghin, ki ian afeziamin min oto. ¹⁶ Kamaghin ki ia gakaghori, ia nan arazibar gan, dar gin mangi.

4:10: Ap 26:24, 1 Ko 1:18, 3:18   **4:11:** Ap 23:2, Ro 8:35, 2 Ko 11:23-27, Fl 4:12   **4:12:** Sng 109:28, Mt 5:44, Ap 18:3, 1 Ko 9:14-15, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8, 1 Ti 4:10   **4:13:** Kra 3:45   **4:15:** Ap 18:11, Ga 4:19, Je 1:18   **4:16:** 1 Ko 11:1, Fl 3:17, 1 Te 1:6, 2 Te 3:9

17 Bizir kam bagha, ki Timoti ia bagha anemada. A nan otarimin min iti, ezi ki bar a gifonge. An Ekiamin ingangarim deragha an gari. Ki kamaghin ifonge, a nan arazir ki Kraisin poroghav ikia amir arazibar gun ia mikimam. Arazir kabara, ki zurara nguibaba bar dar ghua, siosba bar dar men sure gami. Eghti, Timoti arazir kabar ia mikim, ian nighnizibar amuti, da dikavam.

18 Ian marazi ghaze, ki izi ian ganan kogham, egha me akaba batogha uan ziaba fe. 19 Ezi puvati. Ekiam ifueghtima, ki ia bagh zuamira izam. Egh ki izeghamin dughiamin, ki gumazir uan ziaba feba, ki men akaba baraghsi izan kogham. Puvati. Ki izi foghasa, me gavgavir manam iti. 20 Guizbangira, God Bizibagh Ativamin Arazim, kar pura migirigiar kinimin bizim puvati. Kar gavgavir ekiam itir bizim. 21 Ezi ki manmaghin damuasa ia ifonge? Ki ia misoghamin aghorim inigh ia bagh izasa, ia ifonge? Ki uan navim ia daningiva, egh ian asughasugham?

Kraisin adarazi arazir kurar men tongin otiviba akir

5

(Sapta 5-6)

Gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim, Korinin siosin aven iti

¹ Ki kamaghin eghaghaniba baraki, gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim ian tongin

---

4:17: Ap 19:22, Fl 2:19-22   **4:19:** Ap 18:21, 19:21, 1 Ko 16:5, 2 Ko 1:15, 1:23, Hi 6:3   **4:20:** 1 Ko 2:4, 1 Te 1:5   **5:1:** Wkp 18:7-8, Lo 22:30, 27:20, Ef 5:3

oto. Kar arazir bar kuram. Egha a, Krais gıfozir puvatızir gumaziba amir arazir kuraba, bar dagh afira. Arazir kam kamakin, gumazir mam uan afeziamın amuim koma akui. ² Egha ia manmaghın ghaze, ia bar pın ikia, marazi gafira? Ia ti arazir uan ziaba fer kam atakigh, egh azi. Egh gumazir arazir kurar kam gamizim, ia a batueghtima, a ua ia ko ikian kogham. ³ Guizbangıra, ki uan nivafızimın ian saghon iti, egha ki uan duam ia ko iti. Egha mati, ki guizbangıra uabi ia ko ikia, gumazir arazir kurar kam gamizimın arazim tuisıgha gıfa. ⁴ Egha ki kamaghın mıgei, ia en Ekiam Iesusın ziamın, ia uari akuvaghti, en Ekiam Iesusın gavgavim, ko nan duam uaghan, ia ko ikiti, ⁵ ia gumazir kam isi, Satanın dafarim datıghti, an nivafızim ikuvigham. Ekiam Izamin Dughiamın, God gumazir kamın duamın akurvaghı, ia kamaghın damuam.

Korinba gumazir arazir kuram gamim batokegh

⁶ Ia uari uan ziaba fe, kar arazir aghuim puvati. Ezi manmakın? Ia ti fozir pu, yisın muziarim, a bret damuamin flaua bar a gamima, a bui? ⁷ Kamaghın, ia yisın ghurimın mın arazir kuraba bar da batokegh, egh zuegh, mati bretın igiar yisba puvatızimın mın iki. Ezi ki kamaghın fo, ia yis puvatızir bretın mın iti. Ia fo, God Israelbagh Itazir Dughiam Gınıghnızir Isar Ekiam, an adiarim gamıgha gıfa. Me, mati Isar Ekiam bagha

---

5:3: Kl 2:5   5:4: Mt 16:19, 18:18, Jo 20:23, 2 Ko 13:10   5:5: Ap 26:18, 1 Ti 1:20, 1 Pi 4:6   5:6: 1 Ko 3:21, 15:33, Ga 5:9, Je 4:16
5:7: Kis 12:5, 12:21, 13:7, Ais 53:7, Jo 1:29, 1 Pi 1:19, MAA 5:6, 5:12

sipsip isa ofa gami moghin, me Kraisa isa sipsipin min a misoghezi, an areme. ⁸ Kamaghin amizi, en araziba, gumazir Isar Ekiar kam damuasava amir arazibar min mangi. Egh uan arazir kuraba batuegh, mati me Isar Ekiam damuasa uan dipenibar yisin ghuriba isa, da makuri. Egh arazir zuruzim ko guizin akamin gin mangam, eghti arazir kam mati bretin igiar yis puvatizim.*

⁹ Akinafarir igharazir ki ia bagha faragha osirizimin, ki kamaghin ia mikeme, "Ia gumazamizir tintiniba uari bakia akuiba, me ko ikian marki." ¹⁰ Ki, ia bar nguazir kamın gumazir arazir kurar kabagh amibar ataghraghasa, migeir puvati. Ki, gumazamizir tintinibar uari bakiaava akuiba, ko gumazir igharazibar biziba bagha naviba dikaviba, ko gumazir igharazibar biziba okeiba, ko gumazir marvir guabar ziaba feba, ki dav geir pu. Puvati. Ia gumazamizir kabanang bar me ataghraghsi, ia bar nguazir kamın ikian kogham. ¹¹ Ki osirizir akar kam, an mingarim kamakin: Gumazir Kraisin adarazir aven iti tam arazir kurabagh amua, gumazamizir uari bakiaava akuir arazim gami, o gumazir igharazibar biziba bagha navim dikafi, o marvir guabar ziaba fe, o akar kuraba uari gasir arazim gami, o dipar onganiba api, o gumazir igharazibar biziba okei,

---

5:8: Lo 16:3, Mt 16:6, 16:12, Lu 12:1   * **5:8:** (5:6-8) Ves gin ikegha ghua ves 8in tuzir migirigiam, God Israelbagh Itazir Dughiam an arazibagh nighnigha, Judaba amir arazibav gei. Ni Kisim Bek 12:3-21in ganigh, egh 13:5-7in gan. An arazir kaba bar dagh amizima, da Kraisin adarazir dabirabimin nadazim oto.

5:9: Mt 18:17, 2 Ko 6:14, Ef 5:11, 2 Te 3:14   **5:10:** Jo 17:15, 1 Ko 1:20, 10:27   **5:11:** Mt 18:17, Ro 16:17, 2 Te 3:6, Ta 3:10, 2 Jo 10

ia gumazir kam ko ikian marki. Puvati. Ia uaghan gumazir kamaghin amim ko daghebar aman kogham.

¹² Ezi manmakin? Ki ti Kraisin adarazir azenan itir gumazamiziba tuisizir ingangarim iti? Bar puvati. Ezi Kraisin adarazir aven itir gumazamiziba tuisizir ingangarim, a ian ingangarimra.

¹³ Azenan itir gumaziba, God uabi men araziba tuisigham. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Ia gumazir kurar ian tongin itim batokegh."

6

Kraisin adarazi uarira uari kot darighan marki

¹ Ian tongin tav osimtizitam Kraisin adarazir mavin ikia, tizim bagha Godin gumazamiziba ategha ghua Godin gin zuir puvatizibar damazimin a isa kot garisi? Ia arazir kam gamua aghumsizir puvati, o? ² Ia ti kamaghin fozir puvati? E Godin gumazamiziba, e nguazimin itir biziba bar, da tuisigham. Egh ia guizbangira gin nguazir kamın biziba tuisighamin fofozim iki, egha datirighin ia manmagh sua osimtizir muziarir kaba uarir tongin ia da tuisighamin fofoziba puvati? ³ Ia ti kamaghin fozir puvati? E enselbar araziba tuisigham. E kamaghin damuva, e guizbangira nguazir kamın osimtiziba tuisighamin fofozim iti. ⁴ Kamaghin amizima, osimtizitam ian tongin otoghtima, tizim bagh ia osimtizir kam tuisighamin ingangarim

---

5:12: Mk 4:11, 1 Ko 6:1-4, Kl 4:5, 1 Te 4:12, 1 Ti 3:7   **5:13:** Lo 13:5, 17:7, 21:21, 22:21-24   **6:2:** Dan 7:22, Mt 19:28, MAA 2:26, 3:21, 20:4
6:3: 2 Pi 2:4, Ju 6

isava, siosin azenan itir darazigh anidi? ⁵ Ia aghumsighasa, ki kamaghin migei. Ki ghaze, ti ian tongin, gumazir fofozim ititam ikia mati, egha Kraisin adarazir tongin osimtiziba tuisighamin fofozim iti. ⁶ Ezi mamagh sua, Kraisin adarasi uari isava, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar damazimin ghua uari isa kot garis.

⁷ Ia Kraisin adarasi, ia osimtiziba uari ikia, uari isa kotin zui, ezi ian arazir kam kamaghin e gamizi e fo, Kraisin arazir ia gin zuim, ia anetakis. Manmagh sua ia me ateghti, me paza ia damuan ia aghua? Manmagh sua ia me ateghti, me pura ian biziba inian ia aghua? ⁸ Egha ia arazir aghuir kabar gin mangan aghua. Puvati. Ia uari paza me gamua men biziba pura da isi. Egha arazir kamra, ia uaghan uan adarazigh ami.

⁹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uari uan navibagh ifaran marki. Gumazamizir tintinibar uari isava akuiba, ko gumazamizir marvir guabar ziaba feba, ko poroghamiba uari bakeir arazim gamiba, ko gumazir uarira uari isa akua arazir aghumsizibagh amiba, ¹⁰ ko okimakiar gumaziba, ko gumazir igharaz darazir biziba bagha navim dikaviba, ko dipar onganiba apiba, ko akar kuraba uari gasir arazim gamiba, ko gumazir pura igharazibar biziba uari bagha da isiba, gumazamizir kamaghin amiba bar, me

---

6:7: Mt 5:39, Snd 20:22, Lu 6:29, Ro 12:17-19, 1 Te 5:15, 1 Pi 3:9

6:9: Ga 5:19-21, Ef 5:5, 1 Ti 1:9, Hi 12:14, MAA 22:15

God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham. ¹¹ Fomira ian marazi kamaghin ike. Ezi God ia ruegha, ia gamizi, ia an gumazamizibar otifi. Ia, Ekiam Kraisin Iesusin ziam ko en Godin Duamin gavgavimin, God ia gamizi, ia an damazimin derazir gumazamizibar otifi.

En nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti

¹² Gumazir maba kamaghin migei, “Bizitam nan suirazir puvati, kamaghin ki biziba bar dar amuam.” A Guizbangira, egh ni uaghan nighnigh, bizir maba nin dabirabimin akurvazir puvati. Guizbangira, ki firighiri biziba bar dar amuam. Egh ki bizitam ateghti a na damighti, ki an ingangarir gumazimin min ikian kogham. ¹³ Gumazir maba ghaze, “Dagheba, da navim bagha itir biziba, ezi navim, a dagheba isir bizim.” Akar kam guizbangira, ezi God bizir kamning viraram aning a givagham. Eghti en nivafiziba, gumazamiziba uari bakia akuir arazim bagh ikian kogham. Puvati. En nivafiziba, Ekiam bagh ikiva, an ingangarim damuam. Ezi Ekiam en nivafizibar gara dar akurvasi. ¹⁴ God uan gavgavimin Ekiam gamizi, a ua dikafi, egh uaghan en nivafizibar amighti e ua dikavam.

¹⁵ Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Kraisin nivafizir akuaba. Kamaghin amizima, ki ti Kraisin nivafizir akua tam inighiva, amizir arazir kurabagh amimin nivafizim ko porogham,

---

6:11: Ef 2:2, Kl 3:7, Ta 3:3-7, Hi 10:22   **6:12:** 1 Ko 10:23   **6:13:** Ro 14:17, 1 Ko 6:15, 15:19-20, Kl 2:22-23, 1 Te 4:3-7   **6:14:** Ro 6:5, 6:8, 8:11, 1 Ko 15:20, 2 Ko 4:14, Ef 1:19-20   **6:15:** Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:12, 4:16, 5:30

kar arazir aghuim? Bar puvati! Ki kamaghin damighan kogham! ¹⁶ Gumazim arazir kurabagh amir amizim ko porogha, a ko aning nivafizir vamiram oto. Ia ti kamaghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “Aning, nivafizir vamiram otogham.” ¹⁷ Eghti gumazitam Ekiam ko porogh, egh a ko Duar vamiram otogham.

¹⁸ Ia zurara arazir gumazamizir uari bakiava akuimin ari mangi, an saghon iki. Arazir kurar igharaziba, gumaziba dagh amima, da nivafizimin azenan otifi. Ezi gumazitam, gumazamiziba tintinibar uari ko akuir arazim gamigha, a uabi uan nivafizim gasighasisi. ¹⁹ Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti. God uan Duam isa ia ganingizima, a ian aven iti. Ia uarira uari bagha itir puvati, ia God bagha iti. ²⁰ God ivezir bar ekiamin ia givese. Kamaghin amizima, ia uan nivafiziba isi, God daning an ziam fi.

Pol poroghamir arazimin akam migei

7

(Sapta 7)

Pol poroghamibar arazimin azangsiziba ikarvasi

¹ Ki datirighin migirigiar ia akinafarimin osiriziba ikarvaghasa. Gumazim poroghamim gamizir

---

6:16: Stt 2:24, Mt 19:5, Ef 5:31   **6:17:** Jo 17:21-23, Ro 8:9-11, Ef 4:4   **6:18:** Ro 1:24, 6:12-13, 1 Te 4:3, Hi 13:4   **6:19:** Ro 14:7-8, 1 Ko 3:16, 2 Ko 6:16   **6:20:** 1 Ko 7:23, Ga 3:13, Fl 1:20, Hi 9:12, 1 Pi 1:18-19   **7:1:** 1 Ko 7:8, 7:26

puvati, a dera. ² Gumazamizir uari bakia akuir arazim, bar ekevima, kamaghin gumaziba bar, vaghvagh amuimin iki, eghti amiziba bar, vaghvagh pamın iki. ³ Pamın nivafizim, kar an amuimin bizim, ezi gumazim an anogoroghan kogham. Kamaghira, amuimin nivafizim, kar an pamın bizim, ezi amuim an anogoroghan kogham. ⁴ Amizim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an pam a gatifa. Kamaghira, gumazim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an amuim a gatifa. ⁵ Gua poroghamning, gua akirim ragh uaning gasi uaningin aghuaghuagh, egh uan nivafizimning uaningin anogoroghan marki. Gua God ko mikimsi, virara ifongegh uaning mikim suam, ga dughiar otevimin uan nivafizimning anogoregham, arazir kam dera. Egh arazir kamın girara, gua ua uaningin porogh. Gua kamaghin damuan koghti, Satan gua gifarsi, gua gakaghonti, gua uan nivafizimin agoroguem dikabiniva avegh, irigham.

⁶ Akar ki ia mikemezir kam, ki pura ian amamangarisi. Ki akar gavgavim ia ganidir puvati.

⁷ Ki kamagh sua, gumazamiziba bar nan min pura odiaribar iki. Ezi God vaghvagha gavgavim isa, gumazamiziba vaghvagha me ganingi. Gumazir mam, gavgavir mam iti, ezi gumazir igharazir mam, gavgavir igharazir mam iti.

⁸ Gumaziba ko amizir odiarbar itiba, ko amizir men paba arighireziba, ki kamaghin migei, me nan min odarimin ikiti, a dera. ⁹ Ni uan ni-

---

7:3: Kis 21:10, 1 Pi 3:7   **7:5:** Jol 2:16, Sek 7:3, 1 Te 3:5   **7:7:** Mt 19:12, Ap 26:29, 1 Ko 12:11   **7:9:** 1 Ti 5:14

vafizimın agorogem dikabınamin gavgavim puvatıghıva, ni amuimın iki, o pamın iki. Ni odiarimın ikitıma, nivafızir agoroguem bar nın ekeveghti, ni gumazamiziba pura tintinibar uari ko akuir arazim bagh bar ikuvıgham.

¹⁰ Poroghamıba, ki akar gavgavir kam ia ganıdi, kar nan akam puvati, kar Ekiamın akam. A kamakın: Amizim uan pam ataghraghan kogham.

¹¹ Egh amizim uan pam ategh, a pura iki. Puvatıghtıma, a uamategh uan pam bagh mangıva a ko navir vamıra iki. Eghtı gumazim uaghan uan amuim a batoghan marki.

¹² Ezi, gumazir ıgharazir maba, ki kamaghın me mikımasa, akar kam Ekiamın akam puvati. Ki uabi kamaghın me mıgıa ghaze, Kraısın adarazir tavin amuim, nıghnızir gavgavim Kraısın ikian kogh, egh amizir kam a ko ikisi bar ifongeghti, gumazir kam a batoghan kogham. ¹³ Eghtı Kraısın adarazir amizitamın pam, nıghnızir gavgavim Kraısın ikian kogh, egh gumazir kam a ko ikisi bar ifongeghti, amizir kam anetaghıraghan marki. ¹⁴ Gumazir nıghnızir gavgavim Kraısın itir puvatızim, amizir nıghnızir gavgavim Kraısın itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavıra itir gumazimın otogham. Ezi amizir nıghnızir gavgavim Kraısın itir puvatızim, gumazir nıghnızir gavgavim Kraısın itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavıra itir amizimın otogham. Me kamaghın amizir puvatızı, men borıba ti Godın damazimın zuezir puvatıghai. Ezi datırıghın men borıba God baghavıra itir borıba.

15 Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav, nighnizir gavgavim Kraisin itir tav ataghraghsi, a dera. A mar anetakigh. Arazir kam otoghti, pam o amuir nighnizir gavgavim Kraisin itim, datirighin poroghamir arazir kam aning ikirarighan kogham. Aning firiaghiri. Ia fo, God navir amirizimin ikiasa en dia. ¹⁶ Ni amuim, ni manmaghin fogh, egh uan pamin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam? Ni kamaghin fozir puvati. Ezi ni pam, ni manmaghin fogh, egh ni uan amuimin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam, o puvatigham? Ni uaghan fozir puvati.

E ikirimirir God e bagha inabazimin moghin ikiam

¹⁷ God vaghvagha e bagha inabazir ikirimirim isa, e ganingi. Kamaghin, e deravira ikirimirir kam in aven daruam. Eghiva e ikirimirir God faragha en diazim, e an ikiva kamaghira daruam. Ki zurara arazir kam siosba bar men sure gami.

¹⁸ Gumazir mam, me an mikarzir mogomem atughti, eghti gin God an diaghti, a uan duar kurim mongan marki. Eghti gumazitam, me an mikarzir mogomem atughan koghti, eghti gin God an diaghti, a uan mikarzir mogomem aghoran marki.

¹⁹ Mikarzir mogomem atuz, o anetuzir puvati, aning pura bizim. Godin arazibar gin zuir arazim, a bizir ekiam. ²⁰ E bar moghira, dughiar God en diazimin, manmaghin itir ikirimirim e faragha an iti, e ikirimirir kamra ikiam. ²¹ Ni ti fomira

ingangarir gumazir kinim o ingangarir amizir kinimin itima, God nin dia? Ni bizir kamın osıman marki. Eghti tuavir ni firighrighamin tam ikitima, ni tuavir kamın gın mangi. ²² Gumazim ingangarir gumazir kinimin itima, God an dia, ezi a datirighın Ekiamın gumazimra. An Ekiamın damazimın firiaghrigha, ua ingangarir gumazir kinimin min itir puvati. Kamaghıra, gumazim firiaghrigha itima, God an diazi, a datirighın Kraısın ingangarir gumazir kinimin min iti. ²³ God bar ivezir ekiamin ia givese, kamaghın amizi ia gumazibar ingangarir gumazir kinibar min ikian marki. ²⁴ Nan adarasi, manmaghın itir ikirimirim e an itima, God en dia, eghti ikirimirir kamra e an aven daru God ko porogham.

Pol akam isa odiarir gumazamizibagh anidi

²⁵ Ekiam gumazamizir odiaribar mikimamin akatam na ganingizir puvati. Ezi ki uan nighnizimın gın mangi mikimasa. Ia fo, Godın apangkuvimra na gamizi, ki guizın akam akurir gumazimın oto. ²⁶ Ki dughiar kamın osımtızir ekiabar gara ghaze, ia kamaghıra iti moghıra iki, kamaghın dera. ²⁷ Ni amuimın iti, ni anetaghraghsi tuaviba burian marki. Ni odiarimın iti, ni poroghamim damusi nighnighan marki. ²⁸ Ni amimın iki, kar arazir kuram puvati. Ezi amizir igiam pamın iki, kar arazir kuram puvati. Guizbangıra gumazamizir poroghamibagh amiziba, nguazimın itir

---

7:22: Jo 8:36, Ga 5:13, Ef 6:6, Fm 16, 1 Pi 2:16   **7:23:** 1 Ko 6:20, 1 Pi 1:18-19   **7:25:** 1 Ko 7:6, 7:10, 7:40, 2 Ko 8:8-10, 1 Ti 1:12-13, 1:16

7:28: 1 Ko 7:38

osımtızıba me batıvam. Kí osımtızır kaba, ia batıvan kí aghua.

²⁹ Nan adarasi, kí kamaghın ia mıgei, dughiam bar otefe. Ezi dughiar kamın tugh mangıva, poroghamıbagh amızır gumazıba, me gumazır amıbar itır puvatızı moghın iki. ³⁰ Ezi gumazır azıba, me azi puvatızı moghın iki. Eghtı gumazır bar akongezıba, me akongan marki. Eghtı gumazır bizıbagh ivezıba, me bizıba puvatızı moghın iki. ³¹ Ezi nguazımın bizıba bagha ingarır gumazıba, me bizır kaba bagh pamtem nıghnıghan marki. E fo, dughiar ruarım puvatı, eghtı nguazır kam ko an itır bizıba bar gıvaghıam.

³² Kí kamaghın ifonge, nguazır kamın navır osımtızıba tintınıbar ian nıghnızıbagh ekuan marki. Odıarır gumazım, a mıghıgha Ekıamın bizıbagh nıghnısi. An Ekıam ifongezır arazıbar amuasa. ³³ Ezi poroghamım gamızır gumazım, a mıghıgha nguazır kamın bizıbagh nıghnısi. A uan amuım ifongezır arazıbar amuasa. ³⁴ Ezi a kamaghın nıghnızır pumuning a getui. Amızır igıaba ko odıarır amızıba, me mıghıgha Ekıamın bizıbagh nıghnısi. Me uan duaba ko nıvafızıba bar da isi God danıng, egh God baghıvıra ikıasa. Ezi poroghamım gamızır amızım, a mıghıgha nguazır kamın bizıbagh nıghnısi. A uan pam ifongezır arazıbar amuasa.

³⁵ Kí ian akuraghtı ia deragh ikıasa akar kam gamı. Kí ian anogoroghasa nıghnızır puvatı. Kí kamaghı sua, ia zurara arazır aghuıbar gın mangı,

---

7:29: Ro 13:11

7:31: Sng 39:6, Je 1:10, 4:14, 1 Pi 1:24, 1 Jo 2:17

7:34: Lu 10:40

Ekiamın ingangarım damu. Bizitizim pura tintinimın ian niĝnizibagh ekuan ki aghua.

³⁶ Gumazitam kamaghın niĝniĝh suam, ki amizir igiar me na bagha inabazim, arazir aghuiba a gamir puvati. Egha a bagha niĝniĝha, uan nivafizimın agoroguem dikabinamin gavgavim puvati. Ezi a gari, tuaviba ua puvati. Eghti kamaghın a uan ifongiamın ĝin mangi, aning uaning iki. An arazir kuram gamir puvati.

³⁷ Eghti gumazitam uabın gavgavigh, egh avighan kogh, egh uan nivafizimın agoroguem dikabinıva, egh uan niĝnizimın suam, ki amizir igiar me na bagha inabazimın ikian kogham, egh ga pura odiarimningin ikiam, arazir kam dera.

³⁸ Kamaghın, gumazir poroghamim gamizim, an arazir aghuim gami. Ezi gumazir odiarimın itim, bar arazir aghuim gami.*

³⁹ Amizitamın pam ikivıra ikiti, amizir kam a ko porogh mamaghıra iki. Eghti an pam aremeghti, datirighın a firiaghiri. A ua gumazitamın ikisi, tavın iki. Eghti a ikiamın gumazim, niĝnizir gavgavim Ekiamın iki. ⁴⁰ Ki uabi kamaghın niĝnisi, an odiarimın ikıva, kamaghın a bar akuegham. Ki niĝnisi, Godın Duam nan iti, ezi ki akar kabav gei.

Me marvir guabar ofa gamir asiziba, Kraisın adarazi dar amam, o puvati?

---

* **7:38:** (7:38) Grighın akam ves 36in ghua 38in tuzim, deragha bigha miĝeir puvati. **7:39:** Ro 7:2-3, 2 Ko 6:14 **7:40:** 1 Ko 7:25, 1 Te 4:8

8

*(Sapta 8-10)**Pol asizir me isa marvir guabar ofa gamibav gei*

¹ Ki datirighin asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimin mikimasa. Gumazir maba ghaze, “E bar, fofozim iti.” Akar kam guizbangira, fofozir kinim, gumazamizibagh amima, me uarira uan ziaba fe. Ezi gumazir igharazibagh ifongezir arazim, a gumazamizibagh amima, men nighnizir gavgavir Kraisin itim bar gavgafi.*

² Gumazitam suam, a biziba bar dagh fo. Ti puvati, an fofozim apengara iti. ³ Ezi gumazir God gifongezim, God bar a gifo.

⁴ Ezi, asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimin, ki a mikimasa. E fo, marvir guam, a guizin bizim puvati, a nedazir kinim. Godin aviriba puvati. Godin bar vamira iti.

⁵ Guizbangira, bizir aviriba me “god” dagh arisi, egha bizir aviriba me “ekiam” dagh arisi. Da guizin overiam o nguazimin iti, da pura biziba. ⁶ E Godin vamira iti, a God Afeziam. A biziba bar dar mingarim, ezi e an gumazamizibar min iti. Ezi

---

8:1: Ap 15:20, 15:29, Ro 14:3, 14:10, 14:14, 1 Ko 10:19   * **8:1:** (8:1) Polin Dughiamin, nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizir gumaziba asiziba isa, marvir guabar dipenibar ghua dav sogha, marvir guabar ofa gami. Egha me gin asizir kaba isa maketin ghua da amadi. Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir darazi, bizir kam bagha Polin azangsi, me asizir kamaghin amizibar amam, o puvatigham?   **8:2:** 1 Ko 13:8-9, 13:12, Ga 6:3, 1 Ti 6:4   **8:3:** Nah 1:7, Mt 7:23, Ga 4:9   **8:4:** Lo 4:35, 4:39, 6:4, Ais 41:24, 1 Ko 10:19, Ga 4:8, Ef 4:6, 1 Ti 2:5   **8:6:** Mal 2:10, Jo 1:3, Ap 17:28, Ro 11:36, 1 Ko 12:6, Ef 4:5-6, Fl 2:11

Ekiar vamira iti, a Krai Iesus. A biziba bar dar ingarigha, egha e gamima, e angamra iti.

⁷ Ezi gumazir maba bizir kabagh fozir puvati. Marazi fomira marvir guabar arazibar gin ghue, kamaghin amigha, datirighin asizir me apir kaba, me ghaze, kar marvir guabar guizin ofa. Men nighniziba kuiaghrezir puvatigha egha gavgavizir puvati, ezi me asizir kaba apava ghaze, me derazir puvatizir arazim gami. ⁸ Guizbangira, daghem e damighti, e bar Godin boroghira mangan kogham. E daman koghti, bizir kam e damighti, e Godin damazimin ikuvighan kogham. Egh e damiti, bizir kam uaghan e damighti, e Godin damazimin deravira ikian kogham.

⁹ Ia deravira ganigh. Ia kamaghin fo, dagher tizir ia ifongezim, ia pura aneremam. Ezi gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itiba, ian arazir ia amir kamın ganıva, arazir kuramın aven mangam.

¹⁰ Ni gumazir fofozim itim, ni marvir guabar dipenimin mangi asizibar amiti, eghti gumazir nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvatiziba, izi nin ganti, eghti nin arazir kam gavgavim an navim a danighti, me uaghan asizir me marvir guabar ofa gamibar amam. ¹¹ Ezi nin arazir kamın, nin fofozim gumazir nighnizir gavgavir muziarim itim gasighasigham. Kar, nin anav, Krai uaghan a bagha areme. ¹² Ia oragh. Kraisin adarazi, men marazi, men nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvati. Ezi ia

---

8:7: Ro 14:14, 14:23, 1 Ko 10:28-29   **8:8:** Ro 14:17   **8:9:** Ro 14:13-15, 14:20, Ga 5:13   **8:11:** Ro 14:15-20

arazir kurar kam me gamua egha men nighnizir gavgavibagh asighasisi, egha arazir kamın ia mati arazir kuram Krais gami. ¹³ Kamaghın, dagher manam nan aveghbuam damuti, eghti an arazir kuramın aven mangiti, kamaghın ki tong uam asizitam rameghan kogham. Ki uan aveghbuam damuti, an arazir kuramın aven mangan, ki aghua.

9

Pol aposelin ingangarimın izezim isir puvati, egha bar akonge

¹ Ia nan gan fogh, ki gumazir firighirizim! Ki guizbangira aposelin mam! Egha ki uabi Iesus en Ekiam, ki an ganigha gifa. Egha ki Ekiamın ingangarim gamima, ezi nan ingangarimın a ia gamizima, ia Kraisin adarazir otifi! ² Marazi ghaze, ki aposel puvati. Ezi ia fo, ki aposel. Ia Kraisin adarazir otivigha, egha a ko poroghav iti, ezi bizir kam kamaghın ian aka, ki guizin Ekiamın aposel.

³ Gumazir maba nan araziba tuisigha, akam na gasi. Ezi ki kamaghın ua bagha me ikarvasi. ⁴ A ti kamaghın derazir puvati, e aposelba uan ingangarim bagh, izezimın mın dagheba ko dipaba iniam? Guizbangira, e da iniam. ⁵ A ti kamaghın derazir puvati, e amuibar ikiva, me ko tu-avir saghuiabar mangam, mati aposelin igharaziba, ko Ekiamın aveghbuar doziba, ko Pita amizi moghın? Are, arazir kam uaghan dera. ⁶ Ga

8:13: Ro 14:21, 2 Ko 11:29

15:8, 2 Ko 12:12, Ga 2:7-8

9:1: Ap 9:3, 9:15-17, 18:9, 26:16, 1 Ko

9:2: 2 Ko 3:2-3

9:4: Lu 10:8, 1 Ko

9:13-14

ti Barnabasra, uan ingangarimîn izezim isir puvatigha, egh uan ikirimirim bagh dagiar ingangarim damuam, eghti aposelin igharaziba ti puvatigham? Puvati, e bar moghira ingangarimîn izezim iniam.

⁷ Gumazir manam midorozir gumazimîn ingangarim gamua, uabi ua bagha dagheba buri? A guizbangira, da burir puvati. Gumazir manam ua bagha azenim oparigha, egha an dagheba isir pu? Puvati, an ada iniam. Gumazir manam sipsipbar gara, egha a uabi dar oteba apir pu? Puvati, an ada api.

⁸ Ia suam, ki ti nguazir kamîn gumazibar nighnizibar gin ghua migirigiar kam gami. Puvati. Moses Osirizir Araziba uaghan kamaghin mikeme. ⁹ Moses Osirizir Arazibar aven a kamaghin mikeme, “Bulmakau raizin iniba tuir dughiamin, ia an akam ikeghiva, a damisi an anogoroghan marki.” God ti bulmakaubagh nighnigha migirigiar kam gami, o? Puvati. ¹⁰ An e ginighnigha migirigiar kam gami. Guizbangira, gumazir azenim bagha nguazim abizim, ko gumazir raizin inim amisevim, aning fo, aning uan ingangarimîn daghetam iniam. Kamaghin e fo, migirigiar kam, en migirigiam.

¹¹ E Godin Duamin bizir aghuariba ian tongin da opari. Eghti ia nivafizimîn akurvazir bizibar en akurvaghti, kamaghin ti deragham? Are, arazir kam dera, e oparizir bizibar dagheba iniam. ¹² Ia igharaz darazi amamangarighi, me ia da biziba

9:7: Lo 20:6, 2 Ko 10:4, 1 Ti 1:18, 1 Pi 5:2

9:9: Lo 25:4, 1 Ti 5:18

9:10: 2 Ti 2:6

9:11: Ro 15:27, Ga 6:6

9:12: Ap 20:33-35, 1 Ko

9:15, 9:18, 13:7, 2 Ko 11:7-9, 11:12

iniam, egh ia zurara en amamangarightima, e biziba iniam. Eghti bizir ia e ganidiba, me ganidir biziba, dagh afiragham.

Ezi bizir e ia da iniamiba bar, e da isir puvati. Kamaghin e osimtizer aviriba ateri. E Kraisin akar aghuimin tuavim apiran aghua, kamaghin e da isir puvati. ¹³ Ia fo, gumazir Godin Dipenimin ingangarim gamiba, me Godin Dipenimin dagheba isi. Ezi gumazir ofa gamir danganimin ingangariba, me gumazamiziba ofa gamir asizir naba isa da api. Ia ti kamaghin fozir puvati? ¹⁴ Kamaghira, Ekiam migirigiar kam e ganingi, gumazir akar aghuim akuriba, me gumazamizir akar aghuim barazibar dafarimin, men nivafizimin akurvazir biziba iniam.

¹⁵ Ezi arazir Ekiam damuasa mikemezim, ki uabi a gamir puvati. Egha datirighin uaghan, ki ian bizitam iniasava akar kam osirir puvati. Bar puvati. Ki ti aremeghti, ia bizitam na daningam. Arazir ki amim, ki a bagha bar akonge, egha gumazitam anegivan ki bar aghua. ¹⁶ Ki akar aghuim akuniva, egh ki uabi uan ziam fi bar akongeghan kogham. Puvati. Akar aghuim akurir ingangarim, kar Ekiam na ganingizir ingangarim. Ki akar aghuim akunan kogh, egh ki bar ikuvigham.

¹⁷ Ki uabi uan ifongiamin gin mangi ingangarir kam damuva, egh ki an ivezim iniam. Puvati. Ekiam ingangarir kam na ganingizi, ki a gami.

¹⁸ Kamaghin, ki ivezir manam iniam? Ki akar

9:13: Wkp 6:16, 6:26, Nam 18:8, 18:31, Lo 10:9, 18:1   **9:14:** Mt 10:10, Lu 10:7, Ga 6:6, 1 Ti 5:17   **9:15:** Ap 18:3, 20:34, 2 Ko 11:10, 1 Te 2:9   **9:16:** Jer 20:9   **9:17:** 1 Ko 3:8, 3:14, 4:1, Ga 2:7, Kl 1:25
9:18: 1 Ko 7:31, 10:33, 2 Ko 4:5

aghuim akura iniasava amir biziba, ki da isir puvati. Ki pura akar aghuim gumazamizibav kınasa, bar akonge. Ezi bar akongezir arazir ki isir kam, a mati nan ivezimra.

Pol gumazamiziba bar men ingangarir gumazimın mın iti

¹⁹ Ki firiaghrigha iti, egha gumazitamın ingangarir gumazimın itir puvati. Egha ki uan ifongiamın gumaziba bar men ingangarir gumazimın mın oto. Ki gumazir avırım uam me inigh, Kraisın adarazir aven izasa. Kamaghın, ki men ingangarir gumazim mın iti. ²⁰ Ezi dughiar ki Judaba ko itim, ki me iniasa, kamaghın ki Judabar arazibar gın zui. Ki uabi Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Egha ki Moses Osirizir Arazibar apengan itiba iniasa, kamaghın ki men damazimın, ki Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazimın mın iti. ²¹ Kamaghıra, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba, me iniasa. Kamaghın, ki me ko ikia, mati Kantrin Igharazibar Gumazimın mın iti. Egha ki kamaghın amua, Godın arazim ataghizir puvati. Guizbangıra, ki Kraisın arazimın apengan ikiavıra iti. ²² Ki gumazir niğhnizir gavgavir muziariba itiba, me iniasa. Kamaghın, ki men damazibar, ki gavgaviba puvatizir gumazimın mın iti. Ki gumazir guar avırıba, men marazi iniasa, egha tuavir avırıba buri. Kamaghın ki pura tintinimın gumaziba bar men arazibar mın zui. ²³ Ki fo, Ekiam

---

9:19: Mt 18:15, 20:26-27, Ga 5:13, 1 Pi 3:1   **9:20:** Ap 16:3, 18:18, 21:20-26   **9:21:** Ro 2:12-14, 1 Ko 7:22, Ga 2:3, 3:2, 5:13   **9:22:** Ro 11:14, 15:1, 1 Ko 10:33, 2 Ko 11:29

gîn bizir aghuiba isi, gumazamizir niĝnizir gav-gavim akar aghuimîn itiba, me daningam. Ki kamagh sua, ki uaghan bizir aghuir kataba me ko da iniam. Bizir kam bagha, ki Iesusin akar aghuim damuti a gavgavasa, kamaghin ki ingan-garir kabagh ami.

E pamtem ivemari ivezim iniam

²⁴ Gumazir ivemariba, me bar ivemari, egha vamira ivezim isi. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uaghan pamtem ivemari egh ivezim iniam.

²⁵ Eghti gumazitam ivemarimîn faragh otoghsî, nivafizimîn ifongiam dikabîn, egh ivezim inisi pamten ingar. Ivezir a isir kam, a zurara ikian kogham. Ezi ivezir e iniasa amim, a zurara ikiam.

²⁶ Kamaghin amizi, ki mati gumazim pamtem ivemara tintinimîn garir puvatizim. Egha mati misozir gumazim deragha misogha, egha pura agharim makurir puvatizim. ²⁷ Puvati. Ki uan nivafizim misogha a dikabirima, a nan apengan iti. Ki kamaghin aghua, ki akar aghuim gumazamizir igharazibav kimiva, egh ki gîn ivezim inighan kogham.

10

Ia ifavariba ko akaghoriba bagh gan ia ua iregham

¹ Nan adarasi, ia kamaghin foghasa ki ifonge. Mosesin dughiamîn, en ovaviba bar ghuariar God

---

9:24: Ga 5:7, Fl 2:16, 3:14, 2 Ti 4:7, Hi 12:1   **9:25:** Ef 6:12, Fl 3:14, 2 Ti 2:4-5, 4:8, Je 1:12, 1 Pi 1:4, 5:4, MAA 2:10   **9:27:** Ro 6:18-19, 8:13, 13:14, 2 Ko 13:5-6, Kl 3:5   **10:1:** Kis 13:21-22, 14:22-29, Nam 9:18, Neh 9:12, Sng 78:13

tuavimîn men akakazimîn apengan iti. Ezi me bar deravira Retsin Dîpam abigha ghue. ² Egha me bar ghuariam ko ongarimîn rurim ini, ezi rurir kam me gamizîma, me Mosesin gin aruir gumazamizibar otifi. ³ Egha me bar moghîra dagher God me ganîngiziba ame. ⁴ Egha me bar moghîra dipar God me ganîngiziba ame. God dagiar me ko aruim gamizîma, ezi dipam an ikegha otivaghîrima, me aneme. Ezi dagiar kam, a Kraîs uabi.* ⁵ Ezi God gumazamizir kabar avîriba, men arazibagh ifongezir puvati. Kamaghîn, God me misuagharigha, men kuaba pura tintinimîn danganir dipaba puvatizimîn pura da kavamangi.

⁶ Ezi arazir me amizir kaba, da mati nedaziba, e dar ganigh ua men mîn bizir kuraba bagh naviba dikavan kogham. ⁷ Ia marvir guabar zîaba fan marki, mati men marazi amizî moghîn. Godin Akinafarim kamaghîn mîgei, “Me apiagha dagheba ko dipaba amegha, gin dikavigha ghua ighiar kurabagh ami.” ⁸ E gumazamiziba uari bakîava akuir arazim damuan kogham, mati men marazi amizî moghîn. Ia fo, dughiar vamîran, men 23,000in gumazamiziba ariaghîre. ⁹ E Kraîs

10:3: Kis 16:35, Neh 9:15, 9:20, Sng 78:24   **10:4:** Sng 78:15

* **10:4:** (10:4) Akinafarir Mosesin ingangarimîn gun mîgeiba, da migirîgiar otevir pumuning iti, aning Israelba dipam dagiamîn a inîzir arazim geghari. Mam, Kisim Bek 17:1-7in iti, ezi mam Namba 21:1-13in iti. Judabar marazi ghaze, migirîgiar otevir kamning dagiar vamîram eghari. Dagiar kam Israelbar gin danganir me aruiba bar dagh arui. **10:5:** Nam 14:16, 14:29-30, Sng 106:26, Hi 3:17, Ju 5   **10:6:** Nam 11:4, 11:34, Sng 106:14, 1 Ko 10:11   **10:7:** Kis 32:6, 1 Ko 10:14   **10:8:** Nam 25:1-18, Sng 106:29, MAA 2:14
10:9: Kis 17:2, 17:7, Nam 21:5-6, Lo 6:16

bitam damusi a gakaghonan kogham, mati men marazi amizi, kuruzir kuraba me givima me ariaghire. ¹⁰ Egh ia God gimoman marki, mati men marazi amizi, Ovevemın Ensel iza me misoghezi me ariaghire.

¹¹ Bizir me batozir kabanagh, da mati nedaziba, eghti gumazir igharaziba dar ganam. God kamaghın ifonge, a nighnizim e datirighın itir gumaziba danighti, e deraghvıra uari bagh ganam. Kamaghın amizi, gumaziba fomıra eghaghanir kaba Godın Akınafarımın e bagha da osiri. Dughiar e itir kam, kar nguazim gıvamim dughiar abuananam.

¹² Kamaghın, gumazitam suam, ki tugha gavgafi, a deragh gan, egh iran marki. ¹³ Osimtızir ia bativiba, da osimtızir kabanagh da gumaziba bar me batifi. Ezi God uan akar dikirizimın gın ghua, egh osimtızir ian gavgavibagh afirazi tam ateghti, a ia batoghan kogham. Osimtıziba ia batoghti, God ian akuraghsi tuavim damigham. Tuavir kam kamakın: a ia damighti, ia tuivigh gavgavigham, eghti osimtızir kam ia abiraghan kogham.

E God ko marvir guam vırara aningın ziaba fan kogham

¹⁴ Kamaghın, nan namakaba, ia marvir guabar ziaba fer arazımın saghon iki. ¹⁵ Ia fofoziba iti, kamaghın ki ia migei. Ia uari nan akaba tuisigh. ¹⁶ Itarir kam Godın bizir aghuiba an iti, ezi e

---

10:10: Kis 16:2, Nam 14:2, 14:29, 14:37, 16:41-49, 1 Sto 21:15, Hi 3:11, 3:17   **10:11:** Ro 15:4, 1 Ko 10:6, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7, 1 Jo 2:18   **10:13:** Jer 29:11, 1 Ko 1:9, 2 Pi 2:9   **10:14:** 2 Ko 6:17, 1 Jo 5:21   **10:16:** Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lu 22:19-20, Ap 2:42, 2:46

a bagha God minabi, egha e an wainin dipam apir dughiamin an e gamima, e bar moghira uari inigha Kraisin ghuzimin posi. Ezi bretin e bizir kam, e anepir dughiamin, an e gamima, e bar moghira uari inigha Kraisin nivafizimin posi. ¹⁷ Bretin rubuzir vamira iti, ezi e bar moghira uari inigha bretin rubuzir kamnaghram api, kamaghin e gumazamizir aviriba, e nivafizir vamira iti.

¹⁸ Ia Israelbar arazim ginighnigh. Me alta gisin tuezir asiziba apir dughiamin, me uari inigha ofa God ganidi.†

¹⁹⁻²⁰ Ki kamaghin migeir puvati, asizir me isa ofan min marvir guaba ganidiba, da bizir ekiam, o marvir guaba da bizir ekiaba. Puvati, da pura biziba. Guizbangira, ki kamaghin migei, bizir Godin ziam fer puvatizir darazi ofa gamiba, me da isa duar kuraba ganidi. Me God bagha ofa gamir puvati. Egh ia uari inigh duar kuraba ko poghan, ki aghua. ²¹ Ia Ekiamin itarim ko duar kurabar itarimning viraram aningin daman marki. Egh ia Ekiamin dagher dakozim ko duar kurabar dagher dakozimning viraram aningin daman marki.

²² E ti Ekiam damighti, an navim ikuvigham? O, e ti ghaze, en gavgavim ekeveghe, Ekiamin gavgavim gafiras? Bar puvati!

E zurara Godin ziam fam

10:17: Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:16   **10:18:** Wkp 7:6, 7:15

† **10:18:** (10:18) Grighin akamin, vezin kam deragha migirigiam a bighizir puvati.   **10:21:** Lo 32:38, 2 Ko 6:15-16   **10:22:** Lo 32:21, Ese 22:14

23 Marazi ghaze, “God en amamangariĝha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba deravira en akurvazir puvati. Marazi ghaze, “God en amamangariĝha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba, e Kraisin adarazi, gavgavim e ganidir puvati. 24 E uarira uarir akurvaghsi, nighnighan kogham. Puvati, e igharaz darazir akurvaghsi nighnigham.

25 Asizir me maketin amadir manaba, ia dar ami. Ia navir averiamin nighnizir aviribar amu, tintinimin azangsiĝhan marki, a deragh o a ikufi. Puvati.‡ 26 E fo, Godin Akinafarim ghaze, “Nguazir kam ko an itir biziba bar, da bar moghira Ekiamin biziba.”

27 Eghti gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itir puvatizitam, ia ko damisi ia mikimti, eghti ia ifongegh, a ko mangi. Dagher manam a ia danighti, ia pura aneremam. Ni navir averiamin nighnizir aviribar amu, pura tintinimin azangsiĝhan marki egh suam, dagher kam deras, o a ikufi. 28 Eghti gumazitam ia mikim suam, “Dagher kaba, me da isa, marvir guabar ofa gami.” Eghti ia gumazir ia mikemezim bagh nighnigh, egh daman marki. Ia ua paza damuan marki. 29 Ia paza uarir amuasa, ki ia migeir puvati. Ki gumazir igharazir kamnagh migei, A ua suam, ia pazav

10:23: 1 Ko 6:12   **10:24:** Ro 15:1-2, 1 Ko 13:5, Fl 2:4, 2:21

‡ **10:25:** (10:25) Dughiar mabar me asiziba marvir guabar ofa gamua, egha gin da isa ghua maketin da amadi. Ezi Pol kamagh migei, Kraisin adarazi maketin ivezir asizibagh nighnigh osiman marki, egh suam, me dar amegh, egh me paza damigham. Puvati. Me dar amam. **10:26:** Kis 19:5, Lo 10:14, Sng 24:1   **10:27:** Lu 10:8   **10:28:** 1 Ko 8:7   **10:29:** Ro 14:16

ami.

Eghti gumazitam kamaghin azangsigham, tizim bagh ki gumazir igharazimin nighnizimin gin mangiva, bizir ki damuamim, ki a damuan kogham?§ 30 Ki God minabagh damiti, gumazir igharazitam tizim bagh migirigiar kurabar nan dagher ki God minabazir kabav kimam?

31 Kamaghin amizi, ia dagheba api, o ia dipaba api, o ia bizir igharazibagh ami, ia ziar ekiam God daningsi, bizir kaba bar dar amu. 32 Ia Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Kraisin adarazigh nighnighiva, egh me damuti, me arazir kuramin iran marki. 33 Ki amir arazibara, ia dar gin mangi. Ki kamagh sua, God gumazamiziba bar men akurvaghasa. Kamaghin, ki ifonge, ki amir araziba bar, da me damighti, me dagh ifuegham. Ki uabi uabin akurvaghasa amir puvati, ki gumazir igharazibar akurvaghasa

11

ami. 1 Ia nan arazibar gin mangiva, mati ki Kraisin arazibar gin zui moghin.

Pol Godin Duam anidir bizir aghuiba ko Godin ziam fer arazir aghuibav gei.

(Sapta 11-14)

Pol dapaniba aver arazimin miği

---

§ 10:29: (10:29) Grighin akam vezin kamin migirigiam deravira anebighazir puvati. 10:30: Ro 14:6, 1 Ti 4:3-4 10:31: Kl 3:17, 1 Pi 4:11 10:32: Ro 14:13, 1 Ko 8:13, 2 Ko 6:3, 1 Ti 3:5 10:33: Ro 15:2, 1 Ko 9:20-22, 10:24 11:1: 1 Ko 4:16, Ef 5:1, Fl 3:17, 2 Te 3:9

² Ia zurara na ginighnigha, egha migirigiar ki isa ia ganidiba, pamtem dar suisi. Kamaghin amizi, ki ghaze, ia arazir bar aghuim gami.

³ Egha ki kamagh sua, ia uaghan migirigiar igharazir mam gifogh, a kamakin: Krai, a gumaziba bar men dapanim, ezi gumazim uan amuimin dapanim, ezi God Kraisin dapanim. ⁴ Ezi gumazim uan dapanim avaragha God ko migei, o Godin akam azenim garigha, gumazir kam a uan dapanim Krai, aghumsizim a ganidi. ⁵ Ezi amizitam uan dapanim avaraghan koghiva, God ko mikimam, o Godin akam azenim darighiva, a uaghan uan pam, aghumsizim a daningam. Amizir kamaghin amim, amizir bar uan dapanim gisezim, aning uaghara aghumsizim anidi. ⁶ Eghti amizim uan dapanim avaraghan koghiva, a uan dapanarizim apirighti an otefeigh. A uan dapanarizim otiv, o bar a gisan aghumsigh, egh a uan dapanim avaragh.

⁷ Gumazim Godin nedazimin min ikia, Godin ziar ekiam ko gavgavim akakasi, kamaghin a uan dapanim avan marki. Ezi amizim, gumazimin ziar ekiam ko gavgavim akakasi.

⁸ God amizimin nivafizimin gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin nivafizimin amizimin ingari. ⁹ Egha God amizimin akurvaghasa nighnigha, gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin akurvaghasa nighnigha, amizimin ingari. ¹⁰ Egh enselba amizir kam gansi,

---

11:3: Stt 3:16, 1 Ko 3:23, 15:27-28, Ef 5:23, 1 Pi 3:1, 3:5-6   **11:7:**
Stt 1:26-27, Je 3:9   **11:8:** 1 Ti 2:13

kamaghin amizir kam uan dapanim avaraghti, e bar fogh suam, a Godin ingangarim gami.*

¹¹ E datirighin Ekiam ko porogha fo, amiziba uari baghavira itir puvati, ezi gumaziba uari baghavira itir pu. Puvati. Amizim gumazimin akurvazim, ezi gumazim amizimin akurvazim.

¹² Faraghavira God gumazimin nivafizimin amizimin ingari. Kamaghira, datirighin gumazim amizimin nivafizimin otifi. Ezi God uabi, biziba bar dar mingarim.

¹³ Ia uari akar kam tuisigh, amizim uan dapanim avaraghan kogh, God ko mikimti, arazir kam dera?

¹⁴ Nguazir kamın gumamazibar arazim, kamaghin en aka, gumazimin dapanarizim ruaraghti, a kamaghin derazir puvati.

¹⁵ Eghti amizimin dapanarizim ruaraghti, kar an adiarir aghuarim. Guizbangira, God dapanarizir ruarim an dapanim avasa a ganingi.

¹⁶ Eghti gumazitam nan migirigiar kaba adoghsi, a deravira kamaghin fogh, e arazir igharazitabar gin zuir puvati, ezi Godin siosba uaghan arazir igharaziba itir puvati.

Korinba Ekiam Ginighnizir Isamin Dughiam, arazir aghuim gamir puvati

¹⁷ Ki datirighin arazitabar ia mikemeghtima, ia dar gin mangam. Ki gari, dughiar ia uari akuva Godin ziam fem, arazir aghuim otivir

---

* **11:10:** (11:10) Grighin akam vezin kamın deravira bigha migeir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, Pol ghaze, amiziba uan dapaniba aver puvatigha, egha Godin akam azenim garisi, ezi arazir kam mati me gumaziba ziar ekiam me ganidi. Kamaghin me uan dapaniba aviti, me bar fogh suam, amiziba Godin ingangarim gami.

pu. Puvati, arazir ia amim, mong derazir puvati. Kamaghin, bizir ki ia mikimamim, ki ia fe moghin migirigiatam damuan kogham. ¹⁸ Ki faraghavira kamaghin ia mikimasa, ki kamaghin oraki, dughiar ia Godin ziam fasa uari akuviba, ia uari abigha uari adosi. Ezi ki mong nighnizir gavgavim migirigiar kamın iti. ¹⁹ (Ki kamaghin fo, ia uari abigh, egh deravira foghasa, ian gumazamizir manaba guizin God ifongezir arazibar gin zui.) ²⁰ Egha ia Godin ziam fasa uari akuvir dughiam, ia ghaze, ia Ekiam Ginighnizir Isam api. Egha ia guizbangira anepir puvati. ²¹ Ia damasava amigha, ian marazi vaghvaghera faraghavira uari bagha dagheba isa da api. Ezi kamaghin marazi mitiriaba sara itima, marazi pamtemin dipar onganiba apava ongani. ²² Manmaghin ami? Ia ti dagheba ko dipaba apir dipeniba puvati? Ia ti ghaze, Godin sios, a pura bizim? Egha ia izava dagheba puvatizir aveghbuabagh amima, me aghumsisi. Ki manmaghin ia mikimam? Ki ti ia amir arazim bagh ian iziam fiti, ia bar akongegham? Puvati. Bizir kam bagha, ki ian ziam famin akar aghuitamin ia mikiman kogham. Bar puvati.

Ekiam Iesus bret ko wainin dipam aposelbagh aningi

(Matyu 26:26-29 ko Mak 14:22-25 ko Luk 22:14-20)

²³ Akar ki ia mikemezim, kar Ekiamra na ganingi. Akar kam kamakin: Dimagarir Judas

---

11:18: 1 Ko 1:10-12, 3:3   **11:19:** Lo 13:3, 1 Jo 2:19   **11:22:** Je 2:5-6   **11:23:** Mt 26:26, Mk 14:22, Lu 22:19

Iesus isava apanibar agharim gatizimin, Iesus bret inigha, ²⁴ egha God minabagha anebigha ghaze, “Kar nan nivafizim, ki ian akurvaghasa anenidi. Ia kamaghin damuva, na ginighnigh.” ²⁵ Me amegha givazi, a wainin itarim inigha, kamaghiram ami. A kamaghin migei, “Wainin itarir kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamua gavgavim a ganidi. Ia anemamin dughiamin, ia anemiva na ginighnigh.” ²⁶ Iesusin akar kam kamaghira en aka, zurara dughiba ia bretin kam, ko wainin itarir kam ramiva, ia Ekiamin ovevem in gun mikim, mangi dughiar a uamategh izamimin tugham.

E deravira uan naviba tuisighiva Ekiam Ginighnizir Isam ramam

²⁷ Eghti gumazitam Ekiamin bret o an wainin itarimin apir dughiamin, an arazir aghuitam damuan koghti, kamaghin an arazir kurabar Ekiamin ghuzim ko nivafizim gami. ²⁸ Gumazim faragh deraghvira uan navim tuisighiva, egh bretin kam ko wainin itarimin dami. ²⁹ Kamaghin gumazitam Ekiamin nivafizimin mingarim gifoghan koghiva, bret ko wainin itarimin damiva, a uabi paz uabi damuam, eghti God ivezir kuram a daningam. ³⁰ Bizir kam baghavira gumazamizir ian tongin itir aviriba gavgavim puvatigha, ariava egha marazi ariaghire. ³¹ Ezi e deravira uari uan naviba tuisigh damiva, egh e osimtiziba inian

---

11:25: Kis 24:6-8, Jer 31:31-34, Sek 9:11, Hi 8:8-13   **11:26:** Jo 14:3, Ap 1:11, 1 Te 4:16, MAA 1:7   **11:27:** Nam 9:10, 9:13, Jo 6:51, 6:63-64, Hi 10:29   **11:28:** Mt 26:22, 2 Ko 13:5, Ga 6:4   **11:31:** Sng 33:5, 1 Jo 1:9

kogham. ³² Ekiam kamaghin ifonge, e nguazimin itir gumazamiziba ko ovengan kogham. Egha kamaghin an en arazir kuraba akirasa osimtiziba e ganidi.

³³ Kamaghin amizi nan adarazi, dughiar ia Ekiam Ginighnizir Isam ramasa uari akuvamimin, ia igharaz adaraziv zuam. ³⁴ Ian tav mitiriam an aghitima, a uan dipenimin damegh. Kamaghin ia uari akuvir dughiamin, God ivezir kuram ia daningan kogham. Migirigiar maba ikiavira iti, ki izi ian ganamin dughiamin, da akiram.

12

Pol Godin Duam aningizir bizir aghuir guar aviribav gei

¹ Nan adarasi, ki datirighin deravira Godin Duam aningizir bizir aghuibar ia mikimasa. ² Ia kamaghin fo, ia fomira Kraisin adarazir otivizir puvatizir dughiamin, biziba tintinimin ia getuima, ia migei puvatizir marvir guar kaba pura dar gin zui. ³ Kamaghin amizi, ia kamaghin foghasa ki ifonge, Godin Duam gumazitamin ikitima a kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, a ikufigh." Ezi uaghan Godin Duam puvatizir gumazitam kamaghin mikemeghan kogham, "Jesus, an Ekiam."

⁴ Godin Duam bizir aghuir guar aviribagh ami, egha Duar kamra ada nidi. ⁵ God bagha ingarir tuavir guar aviriba iti, ezi e Ekiar kamra bagha ingari. ⁶ Ingangarim gamir arazarazir aviriba

---

11:32: Sng 94:12-13, Hi 12:5-6, 12:11   **12:2:** Sng 115:5-7, Hab 2:18-19, 1 Ko 6:11, Ef 2:11-12, 1 Pi 4:3   **12:3:** Mt 16:17, Mk 9:39, 2 Ko 3:5, 1 Jo 4:2-3   **12:4:** Ef 4:4, Hi 2:4, 1 Pi 4:10   **12:5:** Ro 12:6-8, Ef 4:11

iti, ezi Godin vamirara gavgavim ko fofozim bar gumazamizibagh anidima, me ingangarir kabagh ami.

⁷ Godin Duam gumazamiziba vaghvagha men aven uan ingangarim akakasi, egh tuavir kamın a gumazamiziba bar men akurvagham. ⁸ Gumazir mam, Godin Duam akar nighnizir aghuiba itim mikimasa gavgavim a ganidi. Egha gumazir igharazim, Duar kamra akar fofozim bar izivazim mikimasa gavgavim a ganidi. ⁹ Duar kamra, nighnizir gavgavim ikiasa gavgavim gumazir mam ganidi. Egha Duar kamra, arımarıar gumaziba amuti, me ghuamaghamin gavgavim gumazir igharazim ganidi. ¹⁰ Egha igharazitav, a mirakelbagh amir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a Godin otivir akabar gun migeir gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a duaba tuisighamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, Godin Duamin otivir mizer guar aviribav kimamin gavgavim a ganidi. Egha igharazitav, a mizer kabagh ighavkinamin gavgavim a ganidi. ¹¹ Duar vamira, anarira bizir kaba bar dagh ami. A uabi ifongezi moghin, bizir aghuarir mam isa gumazir mam ganiga, egha ua bizir igharazir aghuir mam isa, gumazir igharazim ganidi.

E bar moghira, e mati nivafizir vamiran akuaba

¹² Gumazir nivafizir vamira, egha an akuar aviriba iti. Ezi akuar avirir kaba, nivafizir

12:7: 1 Ko 14:26, Ef 4:7, 1 Pi 4:10-11   **12:8:** 1 Ko 13:2, 2 Ko 8:7

12:9: Mt 17:19-20, 1 Ko 13:2, 2 Ko 4:13, Je 5:14   **12:10:** Ap 2:4,

Ro 12:6, 1 Ko 14:5, 14:29, 1 Jo 4:1   **12:11:** Ro 12:4-8, 1 Ko 7:7, 2 Ko

10:13, Hi 2:4   **12:12:** Ro 12:4-5, 1 Ko 10:17, Ga 3:16, Ef 4:4, 4:16

vamiran poro. Ezi Kraiſ uaghan kamaghira. ¹³ Ezi, Duar vamira bar moghira e ruezi, e nivafizir vamiran min iti. E Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba, ko ingangarir gumazir kiniba ko firiaghrezir gumaziba, Godin Duam bar moghira e gamizi, mati gumazamizir aviriba uari inigha dipar itarir vamiran api moghin, e uari inigha Godin Duam ko poro.

¹⁴ E fo, nivafizim an akuar vamira puvati, an akuar aviriba iti. ¹⁵ Eghti suem suam, “Ki dafarim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu,” puvati, suem a nivafizimin akuar mam. ¹⁶ Eghti kuarim suam, “Ki damazim puvati, egha ki nivafizimin akuam pu,” puvati, kuarim a nivafizimin akuar mam. ¹⁷ Eghti nivafizim bar moghira damazimra, a manmaghin oragham? Egh nivafizim bar moghira kuarimra, a manmaghin bizibav ghuriabar amuan? ¹⁸ Ezi guizin nivafizim kamaghin puvati. God an akuaba a uabi ifongezi moghin, vaghavagha bar da isa an poka. ¹⁹ Nivafizim an akuar vamira ikiva, kamaghin a guizin nivafizim puvati. ²⁰ Ezi nivafizim a kamaghin puvati. Nivafizim akuar aviriba iti, egha da bar nivafizir vamiran poka.

²¹ Eghti damazim kamaghin dafarimin mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.” Eghti dapanim uaghan kamaghin suem mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.”

²² Puvati. Nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da gavgaviba puvatigha egha da pura biz-

iba, eghti da ikian koghti, nivafizim deraghvira ikian kogham. Bar puvatigham. ²³ Egha nivafizimın akuar maba, e dav gia ghaze, da derazir puvati. Egha e bar deravira da asii. Egha nivafizimın akuar e aghumsiziba, e bar deravira da ave. ²⁴ Egha nivafizir akuar igharaziba, e da ave puvati, da pura iti. God bar deravira nivafizimın akuaba ingarizi da bar uari akufa. Egha kamaghın nivafizir akuar iziaba puvatizibagh amizi, da uaghan ziar ekiaba iti. ²⁵ God kamaghın ifonge, nivafizimın akuaba uari abighan kogh, egh bar uari inigh uarir akurvaghshi nighnigham. ²⁶ Kamaghın amizi, nivafizimın akuatam mizazim inighti, nivafizimın akuaba uaghan bar mizazim iniam. Eghti nivafizimın akuatam ziar ekiam inighti, nivafizir akuar igharaziba uaghan a ko bar akongegham.

²⁷ Ia bar moghira Kraisin nivafizim. Egha ia vaghavagh an nivafizimın akuaba. ²⁸ Egha God siosin ingangarim damuasa, faragha aposelbav sefe, egha aposelba gin an otivir akabar gun migeir gumazamizibav sefe, egha men gin God ifongezir arazibar igharaz darazir sure gamir gumazamizibav sefe. Egha uaghan mirakelbagh amir gumazamiziba ko, gumazir arimariabagh amima, da ghuamaziba ko, gumazamizir igharaz darazir akurvaziba ko, siosin ingangaribar amuasa gumazamizibav gia ingangariba vaghvagh me ganidiba ko, Godin Duamin otivaghbir mizebav geir gumazamizibav sefe. ²⁹ Ezi manmakın? Me ti bar aposelbar

---

12:27: Ro 12:5, Ef 1:23, 5:30, Kl 1:24   **12:28:** Ap 13:1, Ro 12:6, Ef 2:20, 4:11-12

ingangarim damuam? Me ti bar Godin otivir akabar gun miġeir ingangarim damuam? Me ti bar gumazamizibar sure gamir ingangarim damuam? Me ti bar mirakelbagħ amir gavgavim ikiam? ³⁰ Me ti bar arimariabar amuti da ghuamagħamin gavgavim ikiam? Me ti bar Godin Duamin otivagħirir miżebav kimam? Me ti bar miżer kabagħ ighavkinamin fofozim ikiam? Bar puvati, me bar vagħavagħa ingangariba iti. ³¹ Ia Godin Duam anidir gavgavir faragħa zuiba ia da inisi, bar ifongegħ. Eghti ki datirighin arazir faragħavira itim, ki ian akagħam.

13

E gumazamizir igharaziba bar me gifuegham

¹ Ki enselba miġeir miżeba o nguazimin itir gumazibar akabav geir fofozim ikiva, egh ki igharaz darazi ifongegħan koghti, da pura bizim. Ki mati dibiarimin min pura nidi, egha belon min pura tingazi. ² Eghti God gavgavim na danighti, ki an otivir akabar gun miġeir gavgavim ikiva, egh Godin nighnizir mogomebagħ fogħ, egh fofozir aviriba bar ikiva, eghti nan nighnizir gavgavim bar ekevegh na damuti ki mighsiaba munamangamin gavgavim ikiam. Eghti ki igharaz darazigh ifongegħan kogħiva, ki mati pura bizim. ³ Ki bizir itiba bar da isi onganarazibar anighiva, egh uagħan uan nivafizim ateghti, me nan suiragħ nan nivafizim avimin na daboroghti, eghti ki

igharaz darazigh ifongeghan koghti, nan arazir kaba tong bar nan akuraghan kogham.*

⁴ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, arazir kaba an iti. A zuamira atarir puvatigha, arazir aghuibar gumaziba bar me gamua, egha igharaz darazir biziba bagha navim ikuvir puvatigha, a uabi uan ziam fer puvati. ⁵ Gumazir kam, an akaba batozir arazim gamir puvatigha, egha uabi uabi ginighnizir puvatigha, egha zuamira navim isir puvatigha, egha an arazir kurar me a gamibagh nighnighavira itir puvati. ⁶ An arazir kuraba bagha aguer pu. Puvati, an agorogem guizin araziba bagha iti. ⁷ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, bizir kaba an otivam. A biziba bar da aterti, bizitam anebinan kogham. Egh a nighnizir gavgavir Godin itim ateghan kogham. Egh bizir aghuir a fogh a iniamiba bagh mizuam ikiva, egh osimtizar dughiamin a tugh gavgavigh irighan kogham.

⁸ Ezi igharaz darazigh ifongezir arazir kam givaghan kogham. Bar puvati. Godin otivir akabar gun migeir arazim mangi givagham. Eghti Godin Duamin otivaghirir mizeba mangi givagham. Eghti gumazibar fofozir guar aviriba, da uaghan mangi givagham. ⁹ Guizbangira, en

---

* **13:3:** (13:3) Grighin akamin akinafarir ghuriba bar vezin kamin migirigiaba da uaghara zuir puvati. Akinafarir maba akar kam iti, “ki uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, ki aremegham.” Ezi maba akar kam iti, “Me nan suiragh na gekuigh mangitima, ki ziar ekiam iniam.” **13:4:** Snd 10:12, 1 Pi 4:8 **13:5:** 1 Ko 10:24, Fl 2:4 **13:6:** Sng 10:3, Ro 1:32, 12:9, 2 Jo 4 **13:7:** Ro 15:1, 1 Ko 9:12, Ga 6:2, 2 Ti 2:24, 1 Pi 4:8

fofozim mong otefe, ezi arazir e Godin otivir akaba gun mişeim, a uaghan mong otefe. ¹⁰ Eghti gin otivamin bizim, a guizbangira bar deragh, egh bizitam gasaghan kogham. Eghti dughiar kamın, bizir mong otevezir kaba, da gıvaghham.

¹¹ Ki borimra ikiava, ki borimin min mişıava amuava, egha borimin min nighnıgha, egha borimin min bizibagh fofosi. Egha ki gumazir aruamin otogha, egha ua boribar arazir kabagh amir puvati. ¹² Godin bizir e datirıghın gariba, e deravıra dar garir puvati, mati e ganganimin aven dar gari. Eghti gin izamin dughiamin, e deraghvıra Godin guamin ganıva a gifogham, mati datirıghın God bar deravıra e gıfozi moghin.

¹³ Guizbangira, arazir pumuning ko mişezim zurara ikivıra ikiam. Dara kara: nighnızir gavgavim Godin itim ko, bizir aghuir e ini-amiba bagha mızuair arazim ko, ıgharaz darazigh ifongezir arazim. Egha arazir mam, arazir ıgharazibagh afiragha bar faraghavıra iti. Kar, ıgharaz darazigh ifongezir arazim.

14

Ia Godin otivir akabar gun mişimsi bar ifongegh

¹ Ia ıgharaz darazigh ifongeghsi pamtemin ingar. Egh ia Godin Duam anıdir gavgavıba inisi bar gavgafıgh. Ezi Godin otivir akabar gun mişeir gavgavim, a gavgavir mabar fara, eghti ia inisi bar ifongegh. ² E fo, Godin Duamin otivaghırir mizebav geir gumazim, a gumazir ıgharazim

migeir puvati. A Godin migei. Guizbangira, gumazitam a migeir bizibagh fozir puvati. A Godin Duamin gavgavimin, guizin akar mogomebav gei. ³ Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a gumazamizibav gia, men nighnizir gavgaviba gavgavim dagh aniga, arazir aghuibar amuasa me abirava, men navibagh amima da dera. ⁴ Ezi Godin Duam otivaghilir mizebav geir gumazim, a uabira uabin akurvasi. Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, a bar men akurvasi. ⁵ Ia bar, Godin Duamin otivaghilir mizebav kimasa, ki ifonge. Egh ia uaghan Godin otivir akabar gun mikimasa, ki guizbangira bar ifonge. Gumazitam Godin Duamin otivaghilir mizebav kinti, dagh ighavkinamin gumazitam ikiva akabagh ighavkintima, siosin aven itir adarazi gavgavim iniam. Akam ighavkinamin gumaziba puvatighti, eghti gumazir Godin otivir akabar gun migeim, an ingangarim bar ekeveghe, a gumazir Godin Duamin otivaghilir mizebav geimin ingangarim gafira.

⁶ Nan adarasi, ia deravira akar kam ginighnigh. Ki ia bagh iziva, Godin Duamin otivaghilir mizebav kimiva, kamaghin ki manmaghin ian akuragham? Ki ian akurvaghsi, ki migirigiar God nan akazitaba, o fofozir aghuir taba, o Godin otivir akataba, o ian sure damuamin akataba, ki ia daningam.

⁷ Ia bizir kam ginighnigh. Bizir arareir aghuiba, mati marvim o gita, da gumazibar min duaba itir puvati. Egh da deraghvira arangan koghiva,

egh deraghvira uan ingangarim damuan kogham. Egh kamaghin e manmaghin fogh suam, me ighiar manam gami? ⁸ Kamaghira sigham deraghviram arangan koghti, tina midorozim damusi biziba iniam? ⁹ Ia uaghan kamaghira. Ia Godin Duamin otivaghilir mizebav kimtina, eghti gumaziba ian akaba baraghan asaghiva, egh manmaghin migirigiar kabar mingaribagh fogham? Nin migirigiaba, mati gumazibar tuaghagiriabav gei, egha pura zui. ¹⁰ Nguazimin itir nguibar akar bar aviriba iti. Egha da bar akar mingariba iti. ¹¹ Eghti ki gumazitam mikimamin migirigiam gifoghan kogh, egh nighnigh suam, a nguibar akar igharazimin gumazim. Eghti a uaghan kamaghin nighnigh suam, ki nguibar akar igharazimin gumazim. ¹² Arazir kamra, ian tongin otivam. Ki fo, ia Godin Duam anidir gavgaviba iniasa bar ifonge. Egh ia siosin aven itir darasi gavgavim me daningamin gavgaviba, ia da inisi pamtemin ingar.

Pol Godin Duamin otivaghilir mizebav geir arazim migei

¹³ Ezi gumazir Godin Duam otivaghilir mizebav geim, a God ko mikimiva, a uan akar kaba ighavkinamin gavgavim inisi, Godin azangsigh. ¹⁴ Ia fo, ki Godin Duamin otivaghilir mizebar God ko mikimti, kamaghin nan duam God ko migeima, na nighnizim pura iti. ¹⁵ Kamaghin ki manmaghin damuam? Ki uan duamin God ko mikimiva, egh uaghan uan nighnizimin God ko mikimam. Ki uan duamin ighiam bangiva, egh

uaghan uan nighnizimin ighiam bangam. ¹⁶ Ni kamaghin damuan kogh, egh ni duamin aven God minabiti, gumazir kinitam ian tongin ikiva, ni amir migirigiar kam gifoghan koghiva, a manmaghin nin minabir migirigiam gifogh suam, “A guizbangira?” A foghan kogham, ni tizibav gei. ¹⁷ Guizbangira, ni God minabir migirigiam a bar deragham. Eghti gumazir igharazim bar akurvazitam inighan kogham.

¹⁸ Ki Godin Duamin otivaghilir mizeba dughiar aviribar dav gei, egha arazir kamın ki bar ia gafira. Kamaghin ki God minabi. ¹⁹ Egh siosin aven itir gumazamiziba uari akuvir dughiamin, ki men sure damusi, egh akar otevir 5 pla me foghsi men mikimam, kamaghin deragham. Egh Godin Duamin otivaghilir mizer bar aviribar me mikiman kogham.

²⁰ Nan adarasi, ian nighniziba aghiribar min ikian marki. Egh ia borir iririvibar min arazir kurabagh ami puvatizi moghin iki. Eghti ian nighniziba, da gumazamizir aruabar nighnizibar min iki. ²¹ Godin Akinafarimin aven osizirim kamaghin iti,

“Ekiam kamaghin migei, Gumaziba nguibar igharazibar akabav geir tuavimin, ki dar aven gumazamizir kabav kimam. Ki nguibar igharazibar gumazibar amuti, me me mikimti, eghti me nan akaba baraghan aghuagham.”

14:20: Mt 18:3, Ro 16:19, Ef 4:14, Fl 3:15, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2

14:21: Ais 28:11-12, Jo 10:34

22 Kamaghın amizi, Godın Duamın otivaghırir mizebav geir gavgavim, God niĝhnızir gavgavim Kraisin itir puvatizibar akakaghasa, aneningi. Egha a niĝhnızir gavgavim itiba bagha aneningizir puvati. Egha Godın otivir akabar gun miĝeir gavgavim, God niĝhnızir gavgavim Kraisin itibar akakaghasa, aneningi. Egha niĝhnızir gavgavim puvatiziba bagha, aneningizir puvati.

23 Kamaghın, siosin gumazamiziba uari akuvaghamin dughiamın, ia bar moghıra Godın Duamın otivaghırir mizebav kımıti, eghti gumazamizir kıniba o niĝhnızir gavgavim Kraisin itir puvatiziba aven izi, ia baragh suam, ia ti onĝani. 24 Eghti ia bar moghıra Godın otivir akabar gun mıkımıti, gumazir kınitam o niĝhnızir gavgavim Kraisin itir puvatizitav aven izi, ia baraghti, ian miĝirıĝiaba an navim bıragh, egh a damuti, a fogh suam, kı arazir kurabagh ami. 25 Niĝhnızir mogomer an navimın itiba, da azenim girıĝham. Eghti a tevımning apırıĝh magırıĝh, Godın ziam fı, egh suam, “Guizbangıra, God ian tongın iti.”

Siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamın, me deravıra bizibar amu

26 Kamaghın amizi, nan adarasi, ia uari akuva Kraisin ziam fer dughiamın, ia manmaghın damuam? Ia bar moghıra ingangariba iti. Gumazir mam Godın ziam fer ıĝhiam iti, ezi mav suren miĝirıĝiam iti, ezi mav God an akakazir miĝirıĝiam iti, ezi mav Godın Duamın otivaghırir

mizev girigiam iti, ezi gumazir igharazim mizev girigiar kam ighavkinamin gavgavim iti. Egh bizir ia damuamiba bar, ia gavgavim sios daningsi, ia dar amu. ²⁷ Egh tarazi Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi, gumazamizir pumuning o gumazamizir pumuning ko mizezimra, dav mikimam. Egh me uaghara mikiman marki. Tav mikemeghtima, tav mikim. Eghti tav men mizev girigiabagh dagh ighivkin. ²⁸ Ezi akam ighivkinamin gumaziba puvatighti, gumazir Godin Duamin otivaghirir mizebav geiba, me nimira iki, egh me God ko nimira uariv kim.

²⁹ Eghti gumazamizir pumuning, o gumazamizir pumuning ko mizezim, me Godin otivir akaba gun migeir gavgavim ikiva, egh merara akam akunam. Eghti igharaz darazi men akaba tuisigh. ³⁰ Ezi tav daperaghav ikiti, God migirigiatam an akaghti, gumazir faragha migeim, a nimira iki. ³¹ Tuavir kamın, ia bar Godin otivir akaba vaghvagh dar gun mikimam, kamaghin siosin gumazamiziba bar fofozim ko gavgavam iniam. ³² Gumazamizir Godin otivir akaba gun migeir gavgaviba itiba, me deraghvira uan gavgaviba gativagh dar gan. Egh dar dughiamra, me dav kim. ³³⁻³⁴ Ia fo, God okam nighnizir arazim gamima an otivir puvati. A uan biziba bar deravira dar kiri. Egha, e navir vamiran iki deraghvira ikiasa, a kamaghin ifonge.

Siosin gumazamiziba Godin ziam fasa uari akuvir dughiamin, amiziba bizibav kiman marki. Me pura nimira iki. Godin gumazamizibar siosba

---

14:29: Ap 17:11, 1 Te 5:19-22   **14:33-34:** 1 Ko 11:3, 14:40, Kl 3:18, 1 Ti 2:11-12, Ta 2:5, 1 Pi 3:1

bar, arazir kam iti. Amiziba faragh mangan kogham, me puram apengan iki, mati Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin. ³⁵ Amizim bizitam gifoghsi, mangi uan dipenimin uan pamin azangsigh. Amizim sios uari akuvir dughiamin bizibav kimiva, kamaghin a uabi aghumsizim uabi daningam.*

³⁶ Guizbangira, Godin akam faragha ian tongin otogha, egha tintinimin ghuzir puvati. Egha an akam ia baghavira izezir puvati! ³⁷ Eghti gumazitam suam, a Godin otivir akabar gun migeir gumazir mam, o a gumazir Godin Duam nighnizir aghuim aningizir mam, a kamaghin fogh suam, bizir ki ia bagha osirizim, kar Ekiam aningizir akar gavgaviba. ³⁸ Eghti a nan akar kam baraghan koghti, ia an akam baraghan marki.

³⁹ Kamaghin amizi, nan adarasi, ia Godin otivir akabar gun mikimsi, bar ifongegh. Egh Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi uarir

---

* **14:35:** (14:34-35) Pol, sios uari akuvaghti, dughiar kam amiziba bizitam mikiman men anogoroghezir pu. Puvati, Pol sapta 11in migia ghaze, amiziba God ko mikimiva, egh Godin otivir akabar gun mikimam. (Ni 1 Korin 11:5in gan.) Pol kamaghin ifonge, Godin gumazamaziba, me uari akuvir dughiamin, uarira uarigh nighnigh, Godin Duam aningizir gavgavibar deravira ingangarim damu, egh Godin ziam fam. Pol sios gavgavighasa, egha akar kam me ganingi. Korinin amiziba ti Godin otivir akabar gun migeir arazim, ko Godin Duamin otivaghirir mizebav geir arazim migia, mizem girighirigha niginir aviribagh ami. Ezi bizir kam, Godin ziam fer arazim, akoravira ikia an tuavim apiri. Pol ghaze, Korinin amiziba mizem girighirigh azangsizir aviribav kim, egh Godin ziam fer arazimin tuavim apiran kogham. Me azangsiziba iki, uan paba dipenimin men azangsigh. **14:37:** 2 Ko 10:7, 1 Jo 4:6 **14:39:** 1 Ko 12:31, 1 Te 5:20

anogoroghan marki. ⁴⁰ Ia uari akuvir dughiabar, ia arazir aghuimîn gîn mangîva, bar deraghvîra bizibar amu.

Gumazamizir ariaghreziba, me ua dikavam

15

(Sapta 15)

Krais aremegha ua dikafi

¹ Nan adarasi, kî ua ian niġhnizibar amuti, ia ua akar aghuir kî ia mikinizim, ginighniġh. Ia akar aghuir kam inigha a gisîn tuivigha gavgafi.

² Kar akar aghuir kî ia mikinizim. Ia pamtemîn an suiragh gavgavighti, ian niġhnizir gavgavim pura bizim mîn ikian koghti, tuavir kamîn God ian akurvaghm.

³ Akar bar ekîar kî inizim, kî ia ganîngi. Akar kam kamakîn; Krais en arazir kuraba batoghasava aremegha, mati Godîn Akînafarimîn osizirim mikemezi moghîn. ⁴ Ezi me an kuam isa mozim gatîzi, ezi dughiar pumuning ko mikezim ġivazîma, a ua dikafi, mati Godîn Akînafarimîn osizirim mikemezi moghîn. ⁵ Egha a Pita batogha, ġîn 12 plan aposelba bato. ⁶ Egha ġîn a dughiar vamîra gumazamizir an ġîn zuir avirim batifi, men dibobonim mong 500 gafira. An ganizir gumazamizir avîriba ikiavîra iti, ezi marazi ariaghîre. ⁷ Egha a uaghan Jems bato, egha ġîn

---

14:40: 1 Ko 14:33, Kl 2:5   **15:1:** Ro 5:2, Ga 1:11   **15:2:** Ga 3:4
15:3: Sng 22:15, Ais 53:5-12, Dan 9:26, Sek 13:7, 1 Ko 11:2, 11:23, Ga 1:12   **15:4:** Sng 16:8-10, Mt 12:40, Lu 24:26, 24:46, Ap 2:24-32, 13:33-35   **15:5:** Mt 28:16-17, Mk 16:14, Lu 24:34-36, Jo 20:19   **15:7:** Lu 24:50, Ap 1:3-4

apospelba bar me batifi.

⁸ Egha bar men gin a uaghan na bato. Kamaghin ki mati borir amebam borim batamin dughiamra, a batezir puvatizim. ⁹ Ki aposelbar tongin, ki bar men gin iti. Faraghavira, ki Godin sios gasighasisi, kamaghin ki nighnisi, me ziam “apotel” na darighan kogham. ¹⁰ Ezi Godin apanguvimin a na gamizi, ki datirighin kamaghin oto, egha ki aposelin iti. Ezi an apanguvir a nan itim, a pura zuir puvati. Bar puvati, ki pamtem ingari, ezi nan ingaramin gavgavim aposelin igharazibar ingaramin gavgavim gafira. Egha ki uabi ingari puvati, Godin apanguvim nan itima, ki ingari. ¹¹ Ezi kamaghin akar kam, ki anakuri, o me anakuri, e bar moghira Iesus aremegha ua dikavizir akar aghuim akuri. Ezi ia a baregha nighnzir gavgavim an iti.

Gin gumamazir aremeziba me ua dikavam

¹² E zurara kamaghin akam akura ghaze, Kraiss ovegha ua dikafi. Ezi manmagh sua ian marazi ghaze, “Ariaghreziba, me ua dikavan kogham”? ¹³ Ia nighnigh. Ariaghreziba ua dikavan koghti, kamaghin God ti Kraiss gamizi a ua dikavizir puvatighai. ¹⁴ Kraiss ti ovevem in ua dikavizir puvatizi, akar e ia mikinamim, ti mingariba puvatighai. Ezi uaghan, ia nighnzir gavgavim ini-amin akaba mingariba puvatighai. ¹⁵ Kraiss ti ovevem in ua dikavizir puvatizi, e ti God amizir

---

15:8: Ap 9:3-6, 22:14, 22:18, 1 Ko 9:1   **15:9:** Ap 8:3, 9:1, Ga 1:13, Ef 3:8, 1 Ti 1:13-15   **15:10:** Ap 8:3, Ro 15:18-19, 2 Ko 3:5, 6:1, 11:5, 11:23, Fl 2:13   **15:15:** Ap 1:22, 2:24-32, 4:10, 4:33, 5:32, 13:30

bizibagh ifarir gumazibar m̄in otivighai. E kamagh̄in akam ia mik̄iri, God Kraiſ gamizi a ua dikafi. Ezi guizbangira gumazir aremeziba ua dikavan koghai, kamagh̄ira Kraiſ ua dikavizir puvatighai. ¹⁶ E fo, God ti gumazir aremezibagh amima me ua dikavan koghti, e kamagh̄in mik̄im suam, “God Kraiſ gamizi, a ua dikavizir puvati.” ¹⁷ God ti Kraiſ gamizi a ua dikavizir puvatizi, ian nighnizir gavgavir Kraiſin itim, a pura bizir kinim. Ezi arazir kurabar gavgavim ia gativazi, ia ti adar apengan ikiavira ikiai. ¹⁸ Ezi uaghan, nighnizir gavgavim Kraiſin ikiava ariaghreziba, me uaghan ti bar ovegha givagha uan ivezir kuram inighai. ¹⁹ E nighnizir gavgavim Kraiſin ikia, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh, e nguazir kam̄in itir biziba baghivira mizuamiva, egh gin izamin biziba bagh mizuaman koghti, gumaziba bar en kuarkuvigham. Eghti me en kuarkuvir arazir kam, a me gumazir igharazibar kuarkuvir arazim, bar a gafiragham.

²⁰ Ezi guizin bizim kamakin: God Kraiſ gamizima, a ua dikafi. An oveaghuezibar faragha dikavigha, mati azenimin dagher ovizir faragha zuim. Kamagh̄in e fo, oveaghueziba ua dikavam. ²¹ Gumazir mam a ovevem gamizi, an oto. Ezi gumazir igharazim ua dikavir arazim gamizi, an oto. ²² Ia fo, gumamaziziba Adam ko porogha kamagh̄in an m̄in me bar areme, egha kamagh̄ira gumamaziziba Kraiſ ko poro, eghti kamagh̄in an m̄in me bar ua dikavigham. ²³ Egh me bar

---

15:20: Ap 26:23, 1 Ko 15:23, Kl 1:18, 1 Pi 1:3, MAA 1:5   **15:21:** Jo 11:25, Ro 5:12, 5:17-18, 6:23   **15:23:** 1 Te 4:15-17, MAA 20:5

vaghvagh uan dughiamra ua dikavam. Krais bar men faraghti, eghti a ua izamin dughiam, an adarazi ua dikavam.

²⁴ Eghti nguazir kam givaghamin dughiam otogham. Eghti Krais duar gavgavir gumazamizibagh ativiba ko, nguazir kamın garir adariaba ko, aser gavgaviba, a bar me gasighasigham. Egh a God Bizibagh Ativamin Dughiam isi, God Afeziamin dafarim darigham.

²⁵ E fo, Krais atrivimin ikivira iki, mangiti, God an apaniba bar me dikabiragh me isi an suemningin apengan me arighamin dughiamin tugham.

²⁶ God dikabinamin apanir abuananamra kara: ovevem. ²⁷ Godin Akınafarim kamaghin mikeme, “God biziba bar da isa an suemningin apengan da ati.” Akar kam kamaghin migia ghaze, God uabi biziba isa Kraisin suemningin apengan da ariki. Ezi e fo God uabi Kraisin apengan itir puvati. ²⁸ Eghti gin, biziba bar Kraisin apengan ikiti, eghti Godin Otarim uabi uabi isi, Godin apengan uabi atigham. Faraghvira God biziba bar da isi, Otarimin apengan dar arigham. Eghti dughiar Otarim uabi uabi isi Godin apengan uabi atighamim, God biziba bar moghira dar dapanimin ikiam.

²⁹ Ia nighnigh, marazi ariaghreziba bagha rue, egha tizim bagha me kamaghin ami? Me manmaghin men akuvaghasa arazir kam gami? Gumaziba ua dikavan koghtima, ezi tizim bagha gumaziba men akurvaghasa rue? ³⁰ Ezi

---

15:25: Sng 110:1, Mt 22:44, Ap 2:34-35, Hi 1:13   **15:26:** 2 Ti 1:10, MAA 20:14, 21:4   **15:27:** Sng 8:6, Mt 28:18, Hi 2:8, 1 Pi 3:22
15:30: Ro 8:36, 2 Ko 11:26, Ga 5:11

e manmaghin damuam? E aruava, aremegha ua dikavir akam akurir ingangarim gamima, gumazir aviriba zurara e gasighasighasava ami. Ariaghreziba ua dikavan koghti, e tizim bagha ingangarir kam gami? ³¹ Nan adarasi, ki dughiabar zurara ovevem bativasava ami. Ki ia ko, en Ekiam Kraisi Iesus ko porogha, egha ki ia bangin bar akonge, kamaghin ki akar kam ian modir puvati. ³² Ki ti nguazir kam in nighnizim in gin ghua Efesusin nguibam in ikia, “asizir atiaba” ko uariv soke, kamaghin ki ivezir aghuir manam iniam? Bar puvati. Ariaghreziba ua dikavan koghtima, eghti kamaghin e migirigiar kam in gin mangam, “E gurumizaraghan aremegham, kamaghin e datirighin dagheba ko dipabar amam.” *

³³ Ia gumazir igharazibar amamangatighti, me ia gifaran marki. Ia akar kam gifo, “Ia gumazir kuraba ko poroghti, me ian arazir aghuibagh asighasigham.” † ³⁴ Ia arazir onganiba ateghiva deravira nighnigh. Egha ia uam arazir kurabar amuan marki. Ia oragh, ian marazi God gifozir puvati. Ia aghumsighasa ki akar kam in ia migei.

Nivafizir ua dikavamim, igharagh ganam

15:31: Ro 8:36, 2 Ko 4:10-11, 1 Te 2:19   **15:32:** Sav 2:24,
Ais 22:13, Lu 12:19-20, 2 Ko 1:8, 4:10-11   * **15:32:** (15:32)
Gumazir maba ghaze, Pol guizin asizir atiabav gei. Rom in gumaz-
iba, arazir kurabagh amir gumazibav soghasa, dughiar mabar me
gamima, me asizir atiaba ko misosi, mati laion. Ezi gumazir aviriba
ghaze, Pol guizin asizir atiabav geir puvati. An akar isin zuim in
a gasighasighasava amir gumazibav gei. † **15:33:** (15:33) Kar
Grighin fofozir gumazir mam in migirigiam.   **15:34:** Ap 26:8, Ro
13:11, 1 Ko 6:5, Ef 5:14, 1 Te 4:5

³⁵ Eghti gumazitam azangam, “Ariaghreziba manmaghin ua dikavigham? Me manmaghin garir nivafiziba ikiam?” ³⁶ Ni gumazir onanim! Ni ter ovizim nguazimin aven an oparighti, a faragh aremeghiva, biam otivam. ³⁷ Ezi ter ovizir ni oparizir kam, a witin ovizim, o tizimin ovizim, a bizir gin aghungamimin min garir puvati, a pura ter ovizir kinim. ³⁸ God ifongezi moghin, a uabi aguaba ko namnam ko dafariba isa, igharagha garir dagheba ko graziba ko temebagh anidi. Egha bizir God aningizir kaba, mati men nivafiziba. Kamaghin amizi, da bar moghira vaghvagha nivafizir igharagha gariba iti.

³⁹ Ezi nivafizir angamra itiba, bar uaghara garir puvati. Gumazim nivafizir igharagha garim iti. Ezi asizim nivafizir igharagha garim iti, ezi kuarazim nivafizir igharagha garim iti, ezi osirim nivafizir igharagha garim iti.

⁴⁰ Ezi overiamin itir biziba, mati me nivafiziba iti moghin, igharagha gari. Ezi nguazimin itir biziba uaghan, mati me nivafiziba iti moghin, igharagha gari. Overiamin itir nivafizibar digiriba, nguazimin itir nivafizibar digiriba min garir puvati. ⁴¹ Aruem digirir igharazim iti, ezi iakinim digirir igharazim iti, ezi mikovezim digirir igharazim iti, egha mikovezibar aven da vaghvagha digirir igharagha gariba iti.

⁴² Gumazir aremegh ua dikavamin arazim, a kamakin. Nivafizir e dafazim, a ikuvigham, eghti nivafizir ua dikavamim, ikuvighan kogham.

15:35: Jo 12:24, 1 Jo 3:2
15:42: Dan 12:3, Mt 13:43

15:36: Jo 12:24

15:38: Stt 1:11

⁴³ Nivafızir e dafazim, a derazir puvati, eghti nivafızir ua dikavamim, a digirir aghuim ikiam. Nivafızir e dafazim, a gavgaviba puvati, eghti nivafızir ua dikavamim, bar gavgavigham.

⁴⁴ Nivafızir e dafazim, a nguazir kamın otozir bizim. Ezi nivafızir ua dikavamim, a Godın Duam anıdır bizim. Kamaghıra e fo, nguazimın nivafıziba iti, ezi uaghan Godın Duam anıdır nivafıziba iti.

⁴⁵ Godın Akınafarim ghaze, “Gumazir faragha otozim, Adam, God a gamizi an angamra iti.” Ezi Adamın bar gın izezim, a Duamın otogha, egh gumazamizibar amuti me angamra ikiam.‡

⁴⁶ Godın Duam anıdır ikirimirim faragha otozir pu. Puvati, nguazir kamın otozir ikirimirim faragha oto, ezi Godın Duam anıdır ikirimirim gın oto.

⁴⁷ Adamın faragha zuim, a nguazimın gumazim. God nguazimın an ingari. Ezi Adamın gın zuim, a Godın Nguibamın ikegha ize.

⁴⁸ Nguazir kamın gumazamiziba, me nguazir kamın otozir gumazir kamın mın ami. Ezi Godın Nguibamın gumazamiziba, me gumazir Godın Nguibamın ikegha izezir gumazir kamın mın ami.

⁴⁹ E datirighın nguazimın otozir gumazir kamın mın gari, egh gın Godın Nguibamın izezir gumazimın mın ganam.

⁵⁰ Nan adarasi, ki ia kamaghın foghasa ki ia migei. Nguazir kamın gumazamiziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangi iki an

---

15:43: Fl 3:20-21   **15:45:** Stt 2:7, Jo 6:33, 6:39-40, 6:54, 6:63, 2 Ko 3:4-6, 3:17, Fl 3:21   ‡ **15:45:** (15:45) Adamın bar gın otozir kam, a Kraisra. 1 Korin 15:21-22 ko Rom 5:14-19ın ganigh.   **15:47:** Stt 2:7, 3:19, Jo 3:13, 3:31

15:49: Ro 8:29, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, 1 Jo 3:2
15:50: Mt 16:17, Jo 3:3-5, 1 Ko 6:13

bizir aghuiba inian kogham. Egh ariaghiriba, bizir ariaghirir puvatiziba inian kogham.

⁵¹⁻⁵² Ia oragh. Ki akar mogomer mamin gun ia mikimasa. En tarazi oveghan kogham. Me ikivira ikitima, sighar abuananam arangam, eghti dughiar kamra God me damighti men nivafiziba igharagh otogham. Bizir kam bar zuamiram otogham, mati damazim komokoi moghin. Sigham arangamin dughiamin, ariaghreziba ua dikavighiva uam ikuvan kogham. God bar moghira e damighti e nivafizir igharagha garibar otivam. ⁵³ A kamakin, mati gumazim korotiar ghurim suegha egha korotiar igiam aruzi moghin, e nivafizir kuram suegh, egh ikuvighan koghamin nivafizim arugham. Egh e ariaghirir nivafizim suegh, egh ariaghirir puvatizir nivafizim arugham. ⁵⁴ E gin uan ariaghirir nivafizir kuram sueghiva, uan nivafizir ikuvan koghamibar aghuighti, dughiar kamın Godin Akinafarimın itir migirigiam a guizin otogham,

“God ovevem dikabiragha, a gasighasiki, egha bar a gafira.

⁵⁵ Ovevem, ni gumazamiziba dikabirir gav-gavim managh iti?

Ovevem, ni gumazamiziba mizazim me ganıdir gavgavim managh iti?”

⁵⁶ Ovevem, mizazir gavgavir gumazamizibagh

15:51-52: 1 Te 4:15-17   **15:53:** 2 Ko 5:4   **15:54:** Ais 25:8, Hi 2:14-15, MAA 20:14   **15:55:** Hos 13:14   **15:56:** Ro 4:15, 5:13, 6:14, 7:5, 7:13

anidim, arazir kuram dama a ini. Ezi arazir kuram uan gavgavim, Moses Osirizir Araziba dama a ini. ⁵⁷ En Ekiam Krai Iesusin ingangarimin, God gavgavim e ganidima, e ovevem ko misogha a dikabiri. Kamaghin, e Godin minabi!

⁵⁸ Kamaghin, nan namakar bar aghuiba, ia tuivigh gavgavigh, eghti bizitam ia munamangan marki. Ia kamaghin fo, ingangarir ia Ekiam bagha amiba pura zuir puvati. Kamaghin, ia zurara Ekiam bagh ingarsi bar gavgavigh.

Pol, a damuasava amir bizibav gei

16

(Sapta 16)

Me Jerusalemın amangasava amir dagıaba, Pol dav gei

¹ Ki datirighin dagiar ia Jerusalemın itir Godin adarasi bagha darighasava amibav kimasa. Ki faragha Galesian Provinsin itir siosba, arazir kam men aka, egha ki kamaghin ia mikimasa, ia uaghan arazir kam damuam. ² Ia bar, Sande-bar zurara, vaghvagh dagiar ia isiba mirara, dagiataba tuiragh, egh da isi uan dipenibar da mongegh. Eghti dagiaba tong avirasemegham. Eghti dughiar ki izamimin, ia ua dagiaba burian kogham. ³ Ki izeghıva, gumazir ia miseveziba, ki men gun migeir akinafarim me daningıva, me amadaghti, me mangam. Eghti me dagiar ia aningizir kaba inigh mangı Jerusalemın itir

---

15:57: Ro 7:25, 1 Jo 5:4-5   **15:58:** 2 Sto 15:7, 1 Ko 3:8, 2 Pi 3:14, MAA 14:13   **16:1:** Ap 24:17, Ro 15:25-26, 2 Ko 8:1-9, Ga 2:10
16:2: Ap 20:7, MAA 1:10

darazir dafarim darigham. ⁴ Biziba deraghti, ki uaghan mangiti, me na ko mangam.

Pol mangi Korinbar ganasa ifonge

⁵ Ki ia bagh mangisi, Masedonian Provins abigh mangigh, gin ian bighan otogham. Ki faragh Masedonian mangasa ifonge. ⁶ Ki ti tong dughiatabar ia ko ikegham, ki foghan kogham, ki ti ia ko ikitima orangtirim ko aminir gavgavimin dughiam givaghtima, ki managh mangisi ifongeghti, ia nan akuraghtima ki mangam. ⁷ Ki izi, dughiar otevimin ia ko ikian aghua. Ki tong dughiar ruarimin ia ko ikiasa ifonge. Ekiam kamaghin ifongeghti, ki dughiar ruarim ia ko ikiam.

⁸ Ki Efesusin Nguibamin kagh iki mangiti, Pentikosin Dughiar Ekiam givagham.* ⁹ Ki fo, God na bagha tuavim kuizima, ki kagh iki ingan-garim damuamin dughiar aghuim iti. Egh ki gumazamizir aviribar akuraghtima, me Kraisin adarazir otivigham. Ezi uaghan gumazir aviriba en apanim gami.

¹⁰ Timoti ia batoghtima, ia a inigh an akur-vaghtima, a ian tongin ia ko navir amirizimin iki, egh atiatingan kogham. Ia fogh, ki Ekiam bagha ingari moghin, a ingari. ¹¹ Ian tarazi an gan kamaghin mikiman marki, a pura bizim. Ia an akuraghti, a navir amirizim sara mangi darorim

---

16:5: Ap 19:21   **16:6:** Ro 15:24, Ta 3:12   **16:7:** Ap 18:21

16:8: Wkp 23:15-21, Lo 16:9-11   * **16:8:** (16:8) "Pentikosin Dughiar Ekiam", Aposel 2:1in itir migirigamin gan.   **16:9:** Ap 14:27, 19:8-10, 2 Ko 2:12, Kl 4:3, MAA 3:8   **16:10:** 1 Ko 4:17

gıvagh, egh ua na bagh izam. Ki, an aveghbuaba ko izasa, ki a bagha mızua gari.†

12 Ezi en aveghbuam Apolosın migirigiam a kamakın. Ki dughiar avıribar aveghbuar igharazıba ko izı, ian ganasa pamtemın a migei. Ezi a datırighın tong izasa nıghnızır puvatı. Gın, tuavıtam ikıtı, a izam.

Migirigiar abuananaba

13 Ia uari bagh gan, egh nıghnızır gavgavımın tugh gavgafıgh. Egh gavgavıghıva bizıtamın atıatingan markı. 14 Ia God ko gumazamızır igharazıba bar me gıfongeghıva uan ingangarıbar amu.

15-16 Nan adarasi, ia Stefanas ko an adarazıgh fo. Me Akaian Provınsın ikıa faraghavıra Kraısın adarazır otıfı, ezi gın Akaian Provınsın itır gumazamızır igharazıba gın Kraısın adarasi otıfı. Ezi Stefanas uan adarazır ko, uari isa ingangarır Godın gumazamızıbar akurvaghımın ganıngı. Nan adarasi, ki kamaghın ia gakaghora ghaze, ia kamaghın amır gumazıbar apengan ikı, egh uaghan gumazır me ko ingarıbar apengan ikı.

17 Stefanas ko Fortunatus ko Akaikus na bagha ize. Ia na bagh izamın tuavıba puvatızı, ezi me ian danganım inıgha na ko itı. Kamaghın ki bar akonge.‡ 18 Me nan navım gamızı, an amıra, egha uaghan ian navıbagh amı. Ia kamaghın amır gumazıbar akaba baragh.

---

† **16:11:** (16:11) Timoti a gumazır igiam, ezi bizır kam bagha gumazır maba akırım ragha a gası. Nı 1 Timoti 4:12ın gan. **16:12:** 1 Ko 1:12, 3:6 **16:13:** Sng 31:24, 1 Ko 15:1, Ef 6:10, Fl 1:27, Kl 1:11, 1 Te 5:6 **16:14:** 1 Ko 14:1, 1 Pi 4:8 ‡ **16:17:** (16:17) Grıghın akam vezın kamın deragha akatam mıgeır pu. **16:18:** Fl 2:29

¹⁹ Esian Provinsin itir siosba uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Akwila ko Prisila, ko aningın dipenimin uari akuvir sios, Ekiamın ziamın uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. ²⁰ Kagh itir Kraisin adarazi, me bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ia Kraisin adarasi, ia uan arazimin gin mangıva, egh ia uan adarazir agharibar suigh.

²¹ Ki Pol, ki uabi uan dafarimin dughiar aghuir kam ia bagha an osiri. §

²² Tina Ekiam gifongezir puvati, a ikuvigh. En Ekiam, ni izi!

²³ En Ekiam Iesusın apangkuvim, ia ko iki.

²⁴ E bar Kraisi Iesus ko poroghav ikia, egha arazir kamın ki bar moghıra ia gifonge. Guizbangıra.

16:19: Ap 18:2, 18:18, 18:26, Ro 16:5, 2 Ti 1:15   **16:20:** Ro 16:16, 2 Ko 13:12   **16:21:** Kl 4:18, 2 Te 3:17   § **16:21:** (16:21) Pol uabi uan akinafariba osirir pu. Puvati, a migeima gumazir igharazim a bagha osiri. Ezi migirıgiar vezin kamın itim, Pol uabi uan dafarimin an osiri.   **16:22:** Ga 1:8-9

Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province, Papua New Guinea, 2004 Edition Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini long 2004

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea